

150. Keskiviikkona 26 päivänä marraskuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Lähetekeskustelu

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laeiksi konkurssi-
säännön ja konkurssipesien hallinnon val-
vonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 5090

Hallituksen esitys 49/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1997 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi liiketoimin-
takiellosta annetun lain ja eräiden muiden
lakien muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys 198/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi tieliikenne-
lain muuttamisesta 5091

Hallituksen esitys 123/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 12/1997 vp

4) Hallituksen esitys luotsauslaiksi 5099
Hallituksen esitys 144/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 13/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi Kurjenra-
han kansallispuistosta 5101

Hallituksen esitys 204/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 12/1997
vp

6) Lakialoite laiksi lukiodien ja amma-
tillisten oppilaitosten opiskelijoiden kou-
lumatkatuesta annetun lain muuttamisesta 5101

Lakialoite 119/1997 vp (Tytti Isohookana-
Asunmaa /kesk ym.)

7) Lakialoite laiksi lukiodien ja amma-
tillisten oppilaitosten opiskelijoiden kou-
lumatkatuesta annetun lain 2 §:n muutta-
misesta ,,

Lakialoite 123/1997 vp (Erkki Partanen /sd
ym.)

8) Lakialoite laeiksi työntekijäin eläke-
lain 6 §:n muuttamisesta ja lyhytaikaisissa
työsuhteissa olevien työntekijöiden eläke-
lain 7 a §:n kumoamisesta ,,

Lakialoite 120/1997 vp (Mikko Elo /sd
ym.)

9) Lakialoite laiksi Itä-Suomen läänin
alueelle tehtävien investointien korotetuis-
ta poistoista 5106

Lakialoite 124/1997 vp (Esa Lahtela /sd
ym.)

Mietintöjen pöydällepano

10) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 29
luvun 1 §:n muuttamisesta 5122

Hallituksen esitys 16/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1997 vp

11) Hallituksen esitys valtion lyhyiden palvelussuhteiden eläketurvaa koskevaksi lainsäädännöksi 5122

Hallituksen esitys 219/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
24/1997 vp

12) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 5123

Hallituksen esitys 175/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
25/1997 vp
Lakialoite 57/1996 vp, 64, 107/1997 vp
Toivomusaloite 268, 282/1995 vp, 201/1996 vp, 261/1997 vp

13) Hallituksen esitys laiksi vakuutus-
tarkastuksen kustantamisesta annetun lain
1 §:n muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys 151, 224/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
26/1997 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Aaltonen, Aho, Aura, Halonen, Huttu-Juntunen, Kallis, Kankaanniemi, Kautto, Korkea-
oja, Krohn, Leppänen P., Lindén, Manninen, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Myllyniemi, Mönkäre, Nikula, Norrback, Olin, Pekkarinen, Pohjola M., Polvi, Pulliainen, Rehula, Saapun-
ki, Siimes, Takkula, Tiilikainen, Tiuri ja Wahl-
ström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta-
jat Korkea-
oja ja Pulliainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tämästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat
Huttu-Juntunen ja Mönkäre sekä yksityisasioiden

den vuoksi edustajat Kallis, Korkea-
oja, M.
Markkula, Markkula-Kivisilta, Pekkarinen,
Pulliainen ja Wahlström,

tämästä ja huomista päivästä yksityisasioiden
vuoksi ed. Olin,

tämän kuun 28 päivään virkatehtävien vuoksi
ed. Tiuri ja yksityisasioiden vuoksi ed. Rehula
sekä

ensi joulukuun 2 päivään yksityisasioiden
vuoksi ed. Manninen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi konkurssisäännön ja konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 49/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 11/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö
n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen
jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen
käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään
keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 6 a, 17, 37—39,
50, 50 b, 51 ja 61 §, voimaantulosäännös, johtola-
use ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosään-
nös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan
päätyneeksi.

2) Hallituksen esitys laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttami- sesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 198/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö
n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen

jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Liiketoimintakiellosta odotettiin aikanaan keinoa epärehellisten yrittäjien, liikemiesten suitsimiseksi, mutta siinä on kyllä pahasti epäonnistuttu. Tosin liiketoimintakieltoja on hyvin vähän langetettukin mutta ne ovat olleet varsin tehottomia, koska epärehelliset liikemiehet toimivat yleensä bulvaanien kautta.

Nyt lakia on yritetty kiristää hieman ja keskeisiä kohtia ovat muun muassa liiketoimintakielon alarajan määrittelemineen kolmeksi vuodeksi, maksimi seitsemäksi vuodeksi sekä lakivaliokunnassa esille tullut asia, josta päätettiin, että liiketoimintakielto pysyy rekisterissä viisi vuotta sen jälkeen, kun itse liiketoimintakielto on päättynyt. Toisin sanoen oikeuksissa pystytään seuraamaan liiketoimintakieltoon määrättyjen henkilöiden historiaa, kun seuraavan kerran tällaista asiaa ehkä käsitellään.

Minun mielestäni pitäisi liiketoimintakieltoa pystyä vähän terästämään taloudellisilla sanktioilla sikäli, että epärehellisen liikemiehen, joka on liiketoimintakiellossa ja toimii bulvaanin kautta, liiketoimintaan käyttämät rahat ja varat pystyttäisiin saamaan yhteiskunnan huoamaan. Tämä terästäisi aika tavalla epärehellisten liikemiesten valvontaa, koska ei se merkitse mitään, jos heidät määrätään liiketoimintakieltoon, mutta jos menevät ne markat, jotka ovat liiketoiminnassa bulvaanin kautta mukana, niin se on se, joka puraisee epärehellistäkin liikemiestä. Mutta tämä on tietysti vaikea asia. Tulvaisuudessa ehkä pitäisi tähän asiaan kiinnittää huomiota.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—5, 8—11, 18, 19, 19 a, 21 ja 21 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 123/1997 vp

Liikennevaliokunnan mietintö 12/1997 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti tästä tieliikennelain muuttamisesta toisessa käsittelyssä lähinnä sen johdosta, että siihen sisältyy allekirjoittaneen sekä edustajien S. Kanervan ja Bremerin vastalause.

Kun lakiteksti käyttää sanontaa ”raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus päättyy kuitenkin aina ajo-oikeuden haltijan täyttyessä 70 vuotta”, olemme vastalauseessamme lähteneet siitä, että sieltä poistettaisiin sana ”aina”, kun toisaalta valiokunnan mietinnön perusteluissa puhutaan poikkeusluvista. Jos lakiteksti on siinä muodossa, että ”aina” päättyy, niin silloin ei käsitykseni mukaan poikkeuslupia voida antaa. Myös käytännössä ajoneuvohallintoyksikkö on hyvin harvoin myöntänyt iästä johtuvia poikkeuksia ajokorttia myöntäessään, kun taas liikennevaliokunta on todennut nimenomaan poikkeuslupien osalta, että hakijan henkilökohtaiset ominaisuudet otettaisiin kokonaisharkintaan silloin, kun näitä asioita siellä käsitellään.

Me, jotka olemme tämän vastalauseeseen tehneet, olemme lähteneet siitä, että erityisesti maaseudulla on paljon pieniä raskaan liikenteen yrittäjiä ja myös linja-autoyrittäjiä, joilla on muutama auto, ja kun omistaja täyttää 70 vuotta, niin hän ei voi edes siirtää autoa lastauspaikalle tai tallilta pesupaikalle. Olemme lähteneet liikkeelle nimenomaan siitä, että se ei ole tavarankuljetusta tai henkilönkuljetusta, mutta yritystoimintaa tukevaa kuljetusta, koska emme näe kovinkaan järkevänä sitä, että sinä päivänä, kun täyttää 70 vuotta, toiminta pitää lopettaa jyrkästi ja välittömästi. Tämän johdosta, arvoisa puhemies, tulemme asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään sen mukaisesti kuin olemme vastalauseessa esittäneet.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, joka tänään tuli esille poliisiseминаarissa ja josta on hyvin

paljon keskusteltu myös tämän asian yhteydessä nimenomaan valiokuntakäsittelyssä, on se, että me olemme olleet mukana hyväksymässä direktiiviä, joka edellyttää, että henkilön, joka on osittain alkoholisoitunut tai joutunut usean kerran menettämään ajokorttinsa rattijuopumuksen johdosta, pitäisi esittää lääkärintodistus, ennen kuin ajokortti annetaan takaisin.

Jostakin syystä Suomi ei ole lähtenyt mukaan tähän toimintaan sillä tavoin kuin direktiivi edellyttää. Vaikka me muuten Suomessa harmonisoimme lakeja jopa etukäteen, tuntuu käsittämättömältä, että tässä asiassa asianomainen ministeriö ei ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin. Kyseinen menetelmä on käytössä muun muassa Ruotsissa ja monessa muussa maassa. Kun tiedustelin asiaa tänään puoliltpäivin olleessa seminaarissa, sisäasiainministeriön edustaja sanoi, että poliisilla on siihen valmiudet, mutta sosiaali- ja terveysministeriössä ei ole saatu aikaiseksi mitään sellaista ohjeistusta tai muuta vastaavaa, millä lääkärit tämän tekisivät. Eli tämä on sellainen puute, joka minun mielestäni tulisi korjata hyvin nopeasti, joka liittyy osittain tähän lakiesitykseen, mutta ei pykälämuodossa.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Itse asiassa ed. Vistbacka toi jo esille ne kaksi asiaa, jotka mielestämme ovat tärkeitä. Hän puhui pienten kyläkuntien ongelmista maaseudulla, siitä, kuinka sen johdosta, että suuret linja-autoyhtiöt ovat yhdistyneet, maaseudulle on jäänyt jäljelle joukkokuljetuksesta huolehtivina pääsääntöisesti pieniä yhden ja kahden auton yhtiöitä. Sellaisissa yhtiöissä on yleensä niin, että isäpappa alkaa lähestyä seitsemääkymmentä tai ylittää sen, ja poika jatkaa toimintaa. Tämä on tuottanut monessa pienessä kyläyhteisössä suuria ongelmia sen johdosta, että kun 70 tulee mittariin täyteen isäpapalle, niin yhtäkkiä isäpappa ei saa kuljettaa edes tyhjää linja-autoa, ei saa siirtää sitä pesupaikalta edes suljetulla alueella pojalle ajettavaksi, saati että saisi viedä sen pojalleen jostakin huoltopaikalta — yleensä isäpappan kotitalalle on rakennettu tällainen monttu, jossa sitä autoa laitetaan. Tästä on suuria ongelmia siitä huolimatta, että ed. Aittoniemi yrittää rutista vastaan paikaltaan. Mutta hän varmaan tarkoittaa ihan samaa. Hänellä on hyvä sydän ja ymmärtämystä maaseudun ongelmia kohtaan.

Arvoisa puhemies! Paljon vakavampi on asia, joka liittyy rattijuoppouteen. Te muistatte, ystävät hyvät, miten paljon huomiota herätti onnettomuus Jyväskylän lähellä noin vuosi sitten, jol-

loin isäpappa talutti kahta tyttärtään tienviertä pitkin ja rattijuoppo ajoi kuoliaaksi nämä tytöt. Silloin oli kyllä koko tämä seurakunta varpailaan ja valmiina tuomitsemaan rattijuoppouden. Tilanne ei ole suinkaan parantunut. Suomessa erityisongelmana on rattijuoppous ja erityisongelmana nimenomaan rattijuoppouden toistuminen, moninkertainen rattijuoppous.

Kun hallituksen esityksessä käsitellään nyt nimenomaan ajokorttiasioita, niin meneillään olevaan ajokorttiasiaan pitäisi ehdottomasti nyt saada torjuntakeino, jolla voidaan vähentää ja pienentää sitä surullista tosiasiaa, että 38 prosenttia kuolemaan johtaneista liikenneonnettomuksistamme liittyy tavalla tai toisella alkoholin väärinkäyttöön, rattijuoppouteen.

On todettava, että jo 1.7.1996 eli runsas vuosi sitten on astunut voimaan Euroopan yhteisön ajokorttidirektiivi, joka edellyttää, että päihteen, kuten alkoholin, huumeiden, lääkkeiden käytön takia määräaikaaisesti ajo-oikeuden menettäneiden tulisi aina ennen ajo-oikeuden palauttamista esittää hyväksytty lääkärintodistus ajokyvyn terveydellisistä edellytyksistä. Tämä on tullut siis jo voimaan. Me olemme hyväksyneet kyseisen Euroopan yhteisön direktiivin. Nyt se pitäisi panna käsittelyn alla olevan asian yhteydessä myös mukaan pakettiin valmisteltavaksi ja toteutettavaksi.

Tulen tekemään asiasta ponsiehdotuksen huomenna. Minä toivon, että te kaikki olette mukana tukemassa sitä. Haluan nähdä äänestystuloksessa niiden kansanedustajien nimet, jotka vastustavat tällaisen jo voimaan astuneen EY-direktiivin toimeenpanemista Suomessa, jossa toistuva rattijuoppous on niin suuri ongelma.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on erinomainen kohta. Kun olin viime keväänä Suomen optikkojen päivillä pitämässä esitelmää ”Rillipiru vai kakkulaenkeli”, siellä törmäsin ongelmaan, joka siis on hyvin hoidettu tässä laissa, ettei tarvitsisi koko ajan rampata optikolta lääkärille ja lääkäriltä optikolle. Optikot ovat kokeneet kiusalliseksi sen, että vaikka meitä, joilla on niin sanottu näkövamma tai jonkin asteinen näköinvaliditeetti, on tutkittu koko ajan, silti vielä joku, voisiko sanoa, aika eritasoinen ihminen lääkärinä tutkii taas uudelleen ja taas mennään hakemaan jotain peräjä ja muuta. Se on nyt hoidettu laissa niin, että tätä hyppyyttämistä ei enää ilmeisesti tapahdu. Kuulemma lääkärit ja optikot — mitä olen kuullut — pystyvät sopimaan tämän keskenään, vaik-

ka laki ilmeisesti tämän jättää vähän auki, mutta se on siis sovittavissa.

Toinen osa lakia on se, kun puhutaan siitä, että poliisien tai viranomaisten valta kasvaa: "Parantamalla viranomaisten mahdollisuuksia ajon keskeyttämiseen - -". Samalla lailla on tulossa työvoimapolitiittinen laki n:o 217 ja siellä lukee, että työvoimaviranomaiset saavat ruveta määräämään, kuinka työttömät käyttäytyvät ja muuta. Tässä on koko suomalaisen byrokratian ongelma siinä suhteessa, että poliisit — kun Helsingin taksikuskeja kuuntelee — sakottavat varsinkin öiseen aikaan, kun täällä on ollut joku oikein supervihreä demari suunnittelemassa liikennettä, niin että seisovat autot yölläkin muka levittävätkin pakokaasuja eikä päivällä mikään toimi ja muuta vastaavaa. Sitten poliisitkin vielä sakottavat sakkoryssä viittä—kuuttakymppiä ajavia autoja kolmen aikaa yöllä.

Jos näille poliiseille, jotka ovat, voisiko sanoa, jotenkin perversoituneet virkamiesroolissaan — samalla lailla kuin on työvoimatoimistoja, joissa on ihmisiä, jotka hyppyyttävät tahallaan työttömiä, nuoria ja muita — koko ajan näissä kuvioissa annetaan vain enemmän ja enemmän valtaa eikä itse laissa määrätä eikä lakiin kirjata selkeästi niitä tapauksia, missä tällaisia voi tulla, niin meidän voimme päätyä tilanteeseen, jossa poliisit vain hermostuessaan pystyvät ottamaan kortin pois, jos näyttää siltä, että joku tyyppi ei nyt voi jatkaa ajoa. Poliiseja on kaksi, ja sehän on monta kertaa muissakin tapauksissa nähty, että poliisihan ei poliisin silmää noki — uussuomalainen sananlasku. Eli vähän pelkään tuota kohtaa, jollei siihen tule selkeitä määräyksiä, missä kohtaa voidaan, arvoisa puhemies, toimia tällä tavalla.

Toinen asia mietinnössä on hakijan henkilökohtaisten ominaisuuksien korostaminen ajokortin saamisessa. Tämähän on oikeastaan pitkä juttu, ja siinä mielessä liikennevaliokunnan mietintö jää hyvin keskeneräiseksi. Muilla aloilla opettajien suhteen lopultakin on siirrytty siihen ja myös muuten poliiseille on alettu tehdä ja on pitkän aikaakin tehty soveltuvuustestejä. Siis uudet poliisit ovat tavallaan käyneet läpi kaiken näköisiä psykologisia ja muita soveltuvuuskokeita, mikä on ihan okei. Tietysti vanhoissa poliiseissa oli ennen luonnostaan loistavia poliiseja, koska he olivat saaneet psykologisen koulutuksensa maaseudun ja metsien hengessä.

Mutta yksi porukka, joka ei ole koskaan soveltuvuustestein päässyt opettajaksi, on autokoulunopettajat. Autokouluopetus, jos jokin, on mennyt bisnekseksi. Pahimmissa tapauksissa au-

tokoulun opettajat tahallaan opettavat pitkäveiteisesti ulkoa. Suomalaisen opetuksen ydinongelma on, että opetetaan lukemaan ulkoa kaiken näköisiä säännöksiä ja turhia asioita, hyvin turhiakin asioita. Opetetaan siis jännittämään ja pelkäämään liikenteessä. Opetetaan melkein kuin suomalaista urheilijaa: isä, äiti, valmentajat ja muut orjapiiskurit ja Ilkka katsovat oikein kunnolla päälle.

Väitän, että koko yksilöllisten ominaisuuksien huomioiminen, niin kuin mietinnössä kauniisti lukee, liittyy hyvin paljon siihen, että autokoulunopettajat olisivat vähän toisenlaisia. Haluaisin oikeastaan, että kouluissa jo jollain yleiskasvatustunnilla opetettaisiin, koska kuitenkin niin moni nuorista hankkii ajokortin, asennoitumista liikenteeseen. Väitän, että yksi tärkeimpiä pointseja siinä, että nuoria kuolee liikenteessä, on meillä käsittämättömän surkea — Tampere, Helsinki — kaupunkien liikennesuunnittelu. Se on monta kertaa kuultu, että Helsingin kokoisessa kaupungissa on tällä automäärällä järjettömän surkea liikennesuunnittelu.

Eli väitän, että ennen kaikkea nuoret ahdistuvat tällaisessa paikassa, liikennevaloissa, typeryyden kehossa, jossa tyhminkin näkee, ettei tämä voi olla näin: Vihreät valot tökkii koko ajan ja ne ovat yöllä päällä. Heti kun pääsee liikenteeseen baanalle, on siellä sitten jäätä, lunta tai jotain muuta, hanat auki ja täysillä.

Eli ottaisin hyvin paljon liikennesuunnitteluun ja yksilöllisiin ominaisuuksiin mukaan myös vastuulliset henkilöt, autokoulujen opettajat ja kaupunkien liikennesuunnittelijat, koska tietokonetyypit ovat sanoneet, että tietokoneilla voi tehdä vaikka minkälaisia yksilöllisiä ohjelmia näihin kortteleihin, niilläkin tietokoneilla, mitkä Helsingin kaupungilla on.

Mutta sanon vielä kerran: Suotta syytetään aina yksityisautoilijoita siitä, kun saastutetaan: kakaroitten naamalle lastenvaunuissa päästetään savuja ja eläkeläisten, kun he keppien kanssa menevät vähän pää alempana kuin me normaalit, voisiko sanoa, hyväkuntoiset, joilla pää on vielä ylhäällä, niin ettei koko ajan tule savua naamalle. Koska ruvetaan vetämään vastuuseen Helsingin tai Tampereen liikennesuunnittelupomoja? Jokainen tietää, että kun autot seisovat liikennevaloissa tyhjäkäynnillä ja ajavat koko ajan ykkösellä ja kakkosella, liian hiljaisilla nopeuksilla, ne saastuttavat älyttömästi.

Järkevä liikennesuunnittelu on erittäin kiinteä osa sitä, että nuoret ja myös vanhemmat voisiko sanoa järkevämmin ja sivistyneemmät suomalai-

set oppivat ajamaan autolla. Ei ole mitään hyötyä ajotaidosta, jos ei voi ajaa taitavasti. Jos ajat taloudellisesti tai hyvällä ajosilmällä, pelisilmällä, et voi toteuttaa sitä Helsingissä tai Tampereella tai mitä niitä on, Jyväskylää ja kaiken näköisiä muita kyliä kauempana pohjoisessa. (Ed. Kekkonen: Säkylä!) Eli ottaisın tämän kyllä vielä mietintöön aika rankasti mukaan.

Muuten tietysti kannatan ed. Vistbackan ja ed. Bremerin ehdotusta. Minulla itselläniakin on E-kortti eli rekkakortti tai yhdistelmäkortti ja uskon, että vielä vanhana pystyn jossain maaseudun pellonreunassa pyöräyttämään yhdistelmäajoneuvoa.

Katsotaanpas nyt, mitä oli vielä sanottavaa. — Ei minulla oikeastaan mitään muuta ollutkaan tällä kertaa.

Ed. Korkea-aoja merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S. Kanerva: Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackan mainitsema aina-sana, se että raskaiden ajoneuvojen ajolupa päättyy ”aina” henkilön täyttäessä 70 vuotta, on puhdasta ikärasismia. Nythän ihmiset ovat hyvin erilaisia. Joku voi olla ajokelvoton jo neljävitosenä ja toinen voi olla hyvässä kunnossa kahdeksankymmppisenä. Lääkärin ratkaisuunhan tämä pitäisi panna. Tällainen kategorinen sana ”aina” olisi syytä jättää pois. Voi olla, että ajo päättyy 70-vuotiaana, mutta aina-sana on älytön, koska kuitenkin viime vuonnakin on myönnetty neljä poikkeusta. Nyt kansalaiset ovat eriarvoisessa asemassa. Tiukkapipoinen nimismies katsoo, että ”aina” tarkoittaa, ettei koskaan, ja toinen katsoo, että voidaan joustaa. Siksi tämä sana on tarpeeton. — Eipä oikeastaan muuta.

Ed. Aittoniemi: Puhemies! Tässä vastalauseessa, jossa ei ole lainkaan perusteluja, kyllä ed. Bremer on taas pyyhkäissyt pahan kerran pusikkoon, ja on vahinko, että hän on vetänyt mukaansa myös ed. Vistbackan ja ed. Kanervan. Ei sillä ole mitään merkitystä, sanotaanko, että ajo-oikeus päättyy ”70-vuotiaana” vai ”aina 70-vuotiaana”. Mitä merkitystä tällä asialla on? Jokainen tämän asian ymmärtää, ja toisaalta tässä on jätetty sanomatta se, pitäisikö tähän saada jokin erivapaus, mistä se saadaan ja muuta. Ei kai tätä hommaa voi tuuleen jättää.

Toisekseen on se asia, ettei pesupaikalla voi

rekkaa kääntää ilman ajokorttia. Koskas sellainen laki on tullut? Vaikka junaa ajaisin omalla maallani ilman ajokorttia, kun en juovuksissa ole. Saattaa olla, että sellainen sääntö on tullut. Kun tässä alkaa vanheta ja dementoitua, ei aina pysty seuraamaan ihan kaikkia asioita. Mutta kyllähän sitä rekkaa ja muutakin autoa voi ajaa omalla, yleensä yksityisellä autotallialueella ja tuollaisella, kunhan ei kännissä ajele. En minä nyt oikein ymmärrä. Tässä on ed. Bremer taas kääntänyt mustan valkoiseksi ja vienyt nämä toisetkin kansanedustajat mukaansa. Odottelen vähän vastauksia tähän asiaan näiltä pohjilta, mitä tässä esitin.

Ed. S. Kanerva (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ed. Aittoniemi ”menee kotia” tai ”menee aina kotia”, niin se on kaksi eri asiaa. Mamma tietää, että joka päivä tulee silloin, kun on ”aina”, mutta jos hän ”menee kotia”, niin menee milloin menee, ja siinä se ero on.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kuinka suuria autotalleja ed. Aittoniemen alueella on, niin että rekkoja niihin mahtuu.

Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. Aittoniemelle sen, että kun lukee perustelut, niissä puhutaan poikkeusluvista. Juuri niin kuin ed. S. Kanerva totesi, itse ymmärrän sen siten, että kun sanotaan ”aina”, se kyllä juridisesti ajateltuna tarkoittaa sitä, että ei poikkeuslupia myönnetä. Mutta kun todetaan, että se ”päättyy” ja perusteluissa puhutaan poikkeusluvista, silloin sitä mahdollisuutta voidaan käyttää.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sehän ongelma tässä on, ettei teidän vastalauseessanne ole mitään perusteluja. Ainakaan minun paperissani ei ole mitään muuta kuin pykälämuutos ja otsikossa lukee ”Vastalause”. Jos näkisi teidän ajatuksianne vähän, mitä te ajattelette, olisi helpompi selvittää asia.

En minä tarkoita mitään suurta autotallia. Kyllä autotallin edessä on yleensä vähän sellais-takin tilaa, joka on yksityistä aluetta, pesupaikkaa ja muuta. Ne ovat yksityisiä alueita, eikä siellä mitään ajokorttia tarvita.

Ed. S. Kanerva, minä menen ”yleensä” kotiin. Se on oikea sana eikä ”aina” eikä tällä tavalla.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Vasemmis-ton kanta on toinen kuin kokoomuksen, Rkp:n ja tässä tapauksessa perussuomalaisten. Me

olemme sitä mieltä, että raskaissa ja kuluttavissa ammateissa, hyvin vaativissa ammateissa, kuten ammattimaista autoliikennettä harjoittavien osalta tai palomiesten osalta, on tarpeen laskea eläkeikää. Me olemme sitä mieltä, että näissä ammateissa pitäisi päästä eläkkeelle 55-vuotiaana. Nyt on joillakin tahoilla paineita siihen suuntaan, että yli 70-vuotiaanakin pitäisi vielä olla ammattimaisessa toiminnassa mukana — aika ällistyttävää. Laissa on aivan erityisiä tapauksia varten kylläkin poikkeus, ja se minusta riittää hyvin.

Mitä tulee tähän voisiko sanoa kauniisti saivarteluun siitä, että kysymys olisi rekani siirtelystä eikä mistään muusta, eihän sellaisia säädöksiä voida lakeihin kirjoittaa. On kysymys siitä, että joko ammattimaisesta liikennettä harjoitetaan yli 70-vuotiaana tai ei.

Ed. S. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilällä on nyt puurot ja vellit sekaisin. Ei tässä kukaan mistään ammattimaisuudesta ole puhunut.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä pidän järkevänä sitä, että pakollinen lääkärinlausunto poistuu nimenomaan 45-vuotiailta nykyisessä muodossaan. Tähän tutkimukseen on monesti lausunnon hakijoiden ollut vaikea motivoitua, ja lääkärinkin kannalta se on tuntunut kovin turhalta.

Lukuisia ajokorttilausuntoja kirjoittaneena lääkärinä olen sitä mieltä, että nykyisellä ajokorttiseulajärjestelmällä, mikä pitkälti tulee tämänkin jälkeen säilymään, ei tavoiteta juuri millään lailla todellisia ajokykyyn vaikuttavia terveydellisiä haittoja. Näkö- ja alkoholiseula olisivat nähdäkseni kaikkein tärkeimmät tutkimukset ajokykyyn liittyvien haittojen selvittelyssä nuoremmassa ikäluokassa ja vanhemmissa ikäluokissa perusteelliset neurologiset ja sisätautitutkimukset.

Alkoholismin seuranta on nykyisellään yksinkertaista verikokeiden avulla ja niillä pystytään selvittämään takautuvastikin melko pitkälle alkoholin liikakäyttö. Mielestäni niiden tutkimusten tulisi ilman muuta kuulua rutiinilääkärintutkimuksiin, mutta erityisesti rattijuoppojen kohdalla.

Mielestäni tämä ed. Vistbackan ja ed. Bremerrin huoli on todellakin aiheellinen. Toivon, että tämä ponsi, jota he ovat suunnittelemassa kolmanteen käsittelyyn, tutkittaisiin vakavasti ja se saisi mahdollisimman laajaa tukea.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Tämän käsittelyn yhteydessä tuli myös esille hyvin tärkeä asia eli se, että nykyiset tietosuojatulkinnat estävät Lääkintöhallituksen hyväksymää lääkäreitä ilmoittamasta selkeästä ajohaitasta. Tässä liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että välittömästi selvitetään mahdollisuudet lainsäädännön muuttamiseksi siten, että lääkärillä olisi oikeus tai velvollisuus ilmoittaa ajokorttiviranomaisille selkeästä ajohaitasta ja tarpeen vaatiessa ryhtyä toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi. Meillä oli tietosuojavalvutetun edustaja paikalla, ja hänen tulkintansa mukaan näin voidaan jatkossa menetellä, että lääkärille tämä velvollisuus voidaan osoittaa.

Mitä tulee muutosesitykseen 72 §:n osalta eli sanaan ”aina”, joka esitetään vastalauseessa poistettavaksi, kyllä minusta on selkeää, että se on niin kuin hallituksen esityksessä, jossa sana on mukana, koska tulee selväksi, että raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus päättyy kuitenkin aina henkilön täytettyä 70 vuotta. Tämä ei sulje pois sitä poikkeuslupaa, joka on tähänkin asti ollut.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi olla, että on säädöksissä esteitä, ettei lääkäri voi ilmoittaa toisen ajokelpoisuudesta, mutta minulla on kyllä sellainen käsitys, että lääkärinkunta on laajasti toiminut niin, että kun on havainnut selvän ajokelvottomuuden jonkin sairauden, vamman tai muun syyn takia, se kyllä suoraan vastaanotolla ilmoitetaan potilaalle, että nyt minun lääkärinä on ilmoitettava poliisille tästä ajokelvottomuudesta, ja se menee sen sopimuksen kautta eteenpäin. Voi tietysti olla, että on toisinkin toimittu.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin hyvä, että lääkäreille annetaan tiettyjä oikeuksia tai puhutaanko velvollisuuksista jopa, ajoturvallisuus on sen verran kallis asia meille kaikille, myös ajajille itselleen ja muille. Mutta tämä aina-sana on tässä yhdessä kohtaa noussut arvoon arvaamattomaan. Tästä keskusteltiin myös hyvin paljon liikennevaliokunnassa ja olimme tietysti erimielisiä asiasta.

Minä en kuitenkaan henkilökohtaisesti näkisi tätä niin kauhean vaarallisena sanana, koska itse asiassa käytännössähän se ei nähtävästi muuttaisi lainkaan tilannetta, onko siinä vai ei ainasanaa, koska joka tapauksessa pääsääntöisesti ajo-oikeus päättyisi ja sen jälkeen kummassakin tapauksessa, mikäli aikoo jatkaa ajamista, jou-

tuu hakemaan ymmärtääkseni poikkeuslupan, johon varmasti kuuluu lääkärintarkastus. Jos kiistatta voidaan osoittaa lääkärintodistuksella, että on ajokelpoinen näillä ajoneuvoilla, niin minä en tästä laista ymmärrä sellaista kohtaa, joka estäisi ehdottomasti tällaisen toteamisen ja myös luvan saamisen.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Ajokortin saantiinhan vaikuttaa kaksi asiaa: lääkärintodistus ja myös ajokoe silloin, kun ensimmäistä kertaa haetaan. Olen sitä mieltä, että tämä aina-sana pitäisi poistaa tästä ja sen jälkeen esimerkiksi jos 70 on semmoinen ikäraja, niin miksei siihen voisi sisällyttää ajokoetta tarvittaessa? Sillä voisi testata, onko kaveri ajokuntoinen, ja lääkäri voi antaa myös arvion, minkä aikaa hän pystyy terveydellisesti ajamaan. Kyllä tämän voisi käytännössä ihan hyvin hoitaa. Eli aina-sana on minusta siinä mielessä tarpeeton tässä kohtaa.

Sitten ed. Bremerin esittämä hyväksytty direktiivi pitäisi minusta rattijuoppoustopauksissa ottaa käyttöön ehdottomasti. Ihmettelen, miksi tällaista asiaa joku vastustaa. Kyllä muuten hyväksytään raittiutta. Työpaikassa, missä itse olen siviilissä, tarkoitan toisessa elämässä, on nollaraja. Ei siellä kukaan työntekijä ihmettele, miksi täällä on nollaraja. Siellä on oikeus puhalluttaa, jos epäillään, että kaverilla on promilleja veressä, ja lähettää töistä pois. Minkä takia liikenteessä sallitaan yleensäkin promillerajoja? Tiedän, että se on käytännössä 0,2 mittarin mukaan, mutta tähän pitäisi pyrkiä eikä ruveta urheilemaan näillä rajoilla.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen lähti minun mielestäni vähän väärälle suunnalle, kun tässä pitäisi oikeastaan vähentää ja tässähän vähennetään byrokratiaa ja pompotelemista, mutta jos taas ruvetaan tekemään kaikkennäköisiä lääkäritestejä ja lääkarileikkejä leikimään, helposti hairahdutaan siihen suuntaan, että mitataan kaikkia asioita, joita voidaan mitata materialistisesti ja lääketieteellisesti. Se johtaa loputtomaan, ehkä niitä voidaan eriyttää erilaisiin byrokraattisiin juttuihin, joilla voidaan taas evätä ajokortteja ja pomppottaa ihmisiä.

Oikeastaan tuli vain mieleen se, että kun optikot on nostettu lääkärin rinnalle ja ajotaidosta puhutaan, niin psykologit laillistettiin lopulta lääkärin rinnalle kolmisen vuotta sitten. Kyllä näkisin sen, että kun ihminen Suomessa törtöttölee, se on yllättävän paljon psyykestä ja henkises-

tä puolesta kiinni. Ei paljon olisi vaadittu, että ihmiset joutuisivat myös älykkyystesteihin, ennen kuin he saavat ajokortteja. Ei se ainoastaan ajokoulun opettajista ehkä ole kiinni, vaan myös niistä ihmisistä. En puhu nyt mistään mielisairaista enkä psyykkisesti vammaisista, vaan ihan meistä niin sanotuista normaaleista, jotka eivät näytä kykenevän oivaltamaan noita ... Jos siis lähdetään lisäämään kaikkia testejä.

Myös sanoisin ed. Tennilälle, että on eri asia ajaa raskasta rekkaa kuin että on raskas työ. Kyllä joku muu ne kontit hoitelee, ne menevät itsestään jo siellä. Se oli Tapio Rautavaaran aikaa, jolloin joutui itse nostelemaan vanhana miehenä säkkejä ja muita, mitä siellä rekassa olikaan. Tietysti meillä on kaikilla tässäkin, kun yksilöllisiä ominaisuuksia korostettiin, vähän eri asioista kyse.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa puhemies! Aina on vaara, että tällainen keskustelu menee vähän nippeleistä puhumiseksi niin kuin nytkin. Minä ymmärrän tämän aina-sanalla sillä tavalla, että kun se tässä on, se tarkoittaa sitä, että se ajo-oikeus päättyy aina siinä iässä. Jos on erityisiä syitä, voi hakea siihen jatkoa. Jos aina-sanaa ei ole, niin joku vallesmanni (Ed. Vistbacka: Ei vallesmanni niitä myönnä!) taikka luvan myöntäjä voi antaa ilman muuta luvan pidemmälle.

Mitä tulee seitsemänkymppisten rasvamonttuajoihin, niin heillä on kaikilla tai lähes kaikilla 14—15 vuoden vanhoja lastenlapsia, jotka kyllä kurvailevat niillä samoilla autoilla siellä pihalla ihan tyhjää vain eikä niilläkään siihen mitään lupaa ole. Aina ne asiat on pystytty käytännössä muutenkin hoitamaan, siis aina.

Arvoisa puhemies! Ed. Bremer otti esille alko-holin käyttöasian, ja se on tietysti hyvin vakava kysymys, mitä pitää aina pohtia ja pyrkiä siltä osin parempaan. Minusta kuitenkin tällä hetkellä tuntuu, että 70 §, jossa todetaan ajokortin saamisen edellytyksenä olevan ”joka täyttää asetuksella säädettyt terveysvaatimukset ja jota ei alko-holin tai muun huumaavan aineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi”, minusta kyllä antaa poliisille täydet valtuudet ajo-oikeutta myöntäessään tehdä myös toisenlaisen ratkaisun.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Kun ed. Virtanen sanoi, ettei pitäisi byrokratiaa lisätä, niin tietysti olisi aika hankalaa, jos pitäisi vielä lääkärinlausunnon lisäksi olla psykologinkin lausunto, ennen kuin saisi poliisilta ajokortin. Se

olisi aika toisenlaista ja ehkä enemmän kummallista kuin nykykäytäntö.

Mutta kun täällä sanottiin, että lääkärin pitäisi ilmoittaa viranomaiselle, jos hänen vastaanotollaan tai hoidettavanaan olevan potilaan fyysinen tai psyykinen terveydentila on heikentynyt niin paljon, että se oleellisesti vaikuttaa autolla ajamiseen, niin tämä asia ei ole suinkaan niin yksinkertainen. Niin kuin ed. Puhjo totesi, lääkärit käytännön työssään näin tietysti tekevät ja yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Jonkin amputaation tai vakavan onnettomuuden jälkeen, ehkä muuten ikääntymiseen liittyvien sairauksien edetessä näin voidaan todeta yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Muutenkin tämä asia pitäisi myös potilaan etu huomioiden toteuttaa, jos ja kun tässä edetään. Tarkoitin tällä, arvoisa puhemies, sitä, että jos tehtäisiin jokin ikään kuin pakonomainen sääntö, että lääkäri ilmoittaa aina, jos tältä vaikuttaa, se saattaa johtaa siihen, että potilas ei hakeudu yleensäkin lääkärin hoitoon pelätessään näin tapahtuvan, jolloin tällä on arvaamattomia vaikutuksia.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Virtaselle toteaisin, että alkoholiseula ei mielestäni ole mitään pompottelua tai lääkäribyrokratian lisäämistä, vaan liittyy siihen, että alkoholismi on kaikkein tärkein liikenneturvallisuutta vaarantava terveystekijä. Toki verenpaineen tai polvirefleksien mittaamisella tai seuraamisella viiden vuoden välein on siltäkin varmaan jotain merkitystä, mutta ne eivät missään nimessä ole ajatellen ajoturvallisuutta niin tärkeitä kuin alkoholin väärinkäytön toteaminen.

Aina-sanasta ajattelen itse, että en tiedä, miten suuri merkitys sillä sitten on, onko tätä sanaa tässä pykälässä vai ei. Toisaalta mielestäni tulee muistaa kyllä se, että vanheneminen on kovin yksilöllistä. Moni 70-vuotias on fyysiseltä terveydeltään ja ajokyvyltään paljon paremmassa kunnossa kuin 60-vuotias. Ehkä sen vuoksi ainasana voitaisiin tästä poistaa, ettei sorrutaisi tarpeettomaan iäkasismiin.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ed. R. Ojalalle toteaisin, että kannattaisi nyt hieman pohtia ja ottaa selvää, jos lähtee tällaisen suoranaisen väitteen esittämään, koska käytännössä, niin kuin omassa puheenvuorossani totesin, minä asian olen tänään tarkistanut liikkuvan poliisin päälliköltä, poliisilla on valmiudet vaatia lääkärintodistusta, mutta ei valmiuksia itse suorittaa selvitystä, onko henkilö käyttänyt alkoholia

vai ei, vaan se on lääkärin tehtävä. Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole ryhtynyt direktiivin vaatimiin toimenpiteisiin. Tästä nimenomaan on kysymys ja tämän johdosta ed. Bremerin kanssa olemme keskustelleet ja valmistelleet määrätynlaista pontta kolmanteen käsittelyyn.

Ed. R. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 70 §:ssä lukee, että poliisi myöntää luvan, jos ei ole näitä alkoholiin liittyviä esteitä. Minusta tämä on poliisille selvä ohje toimia niin, jos haluavat. Halusta taitaa olla enemmän kiinni.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Haluaisin ensinnäkin edustaja, psykologi Virtaselle välittää kommentin, että yleistyksen johdonkin ammattikuntaan nähden ovat minusta aika ikäviä. Hän lausauteli autokoulunopettajista sellaista, jota ei todellakaan toivoisi tällaisessa paikassa. Hän syyllistää koko ammattikunnan, jolla ei täällä nyt sattumalta ole edustajaa edes puolustamaan itseään. Täytyypä tässä vähän heitä edes puolustaa. On aika rankka väite, että autokoulunopettajat systemaattisesti ja tarkoituksellisesti aiheuttaisivat pelkoa oppilaissaan. (Ed. Virtanen: Jotkut, en minä kaikista sitä väittänyt!) — Vaikka vastuuntuntoisia ihmisiä on suurin osa, jokin poikkeus voi löytyä. Yhtä laillahan tietysti vastuuntunto jakautuu muissakin ammattikunnissa, niin kansanedustajissa kuin muissakin, miten koetaan asiat.

Itse esitykseen nähden tuo sana "aina" on noussut kiistanalaiseksi. Olen kuitenkin ymmärtänyt, että sana "aina" ei tässä estä poikkeusluvan hakemista ja ajoluvan saamista, mikäli autoilija on hyväkuntoinen ja pystyy tehtävänsä hoitamaan, varsinkin kun autoilija varmasti kokee tämän eräänlaisena loukkauksena, jos hän on hyväkuntoinen, että hän ei saa omaa kuluneuvoaan, vaikka se olisi muuten vieraiden ajettavana, edes pihalla siirrellä. Katsoisin, että tämä voidaan hyväksyä, mikäli tämä tulkinta on oikea.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa herra puhemies! Keskustelussa on esiin noussut poliisien oikeus keskeyttää ajo. Kun tätä valiokunnassa tiedustelimme, mielestäni saimme luotettavan selvityksen poliisilta siitä, että on äärimmäinen tapaus, jos tällainen liikenteessä tullaan tekemään.

Mitä tulee lääkärin rooliin ajokorttiasioissa, tämän päivän ongelma on se, että moni perhelääkäri tuntee suurta tuskaa joutuessaan tilanteeseen, jossa selvästi alentunut ajokyky on

edessä. Kuitenkin on 35-vuotinen hoitosuhde ja pitäisi sanoa, että nyt se on loppunut. Tässä mielessä jotakin systeemille pitäisi tehdä. Siinä mielessä toivoisin, että Suomessakin pohdittaisiin vielä liikennelääkärijärjestelmään siirtymistä siltä osin, että tällaiset ääritapaukset voitaisiin lähettää erikoislääkärille, joka sitten voisi arvioida henkilön ajokyvyn. Tällaisia henkilöitä olisivat paitsi iän ja sairauksien takia kyseessä olevat henkilöt myös esimerkiksi juuri alkoholitapaukset, joiden rajanveto on aika henkilökohtainen asia. Voin vain kuvitella, minkälainen suhde alkoholiin on niillä alueilla, joilla esimerkiksi keskikalja on edelleen kiellossa, ja taas niillä alueilla, joilla alkoholikulttuuri on huomattavasti vapaampi. Tässä tulee jo liian paljon yksilöllisiä eroja ihmisten kesken viranomaisiin nähden.

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Ed. Rehnille: Tarkoitin kyllä, että joskus tulee mieleen ja väitetään sitä, että eräät autokoulunopettajat ja autokoulut rahastavat aika uskomattomia summia sillä, että ihmiset eivät pääse ekalla kertaa läpi, kun heidät on opetettu jännittämään ja pelkäämään. Näitä epäilyksiä on olemassa ja niistä on paljon puhuttu myös lehtien palstoilla. Eli soveltuvuustestit eivät halveksi, vaan päinvastoin ne ovat laaduntarkkailua ja takaavat, että varmasti on semmoisia opettajia ja alan asiantuntijoita, jotka myös soveltuvat ammattiinsa. Se ei ole missään nimessä halveksuntaa, vaan korottaa ja nostaa alan itseuntoa.

Ed. Räsäselä kysyisin, kun Suomessa lääkäri kuitenkin heti, kun mies jää kiinni, tutkii alkoholismia ja mitä kaikkea veressä on, mitä hän tarkoittaa, tutkittaisiinko etukäteen, olisivatko lääkärit paikalla katsomassa, että ei varmasti ole viinaa veressä, kun ajamaan lähtee. Minä en oikein tajua, miten tämäkin juttu olisi lääkärin juttu. Nimittäin psykologiaahan tällainen juttu on. Kun ihminen ryypää viinaa, kun ihminen hakkaa perhettään ja heittää lapsia ikkunasta, se on ennen kaikkea psyyketä, mieltä ja mielessä liikkuvia ja mieleen liittyviä asioita, ei se mitään lääketiedettä ole. Silloin pitäisi ennen kaikkea juuri psykologisesti jotenkin tutkia hyvin pitkälle ihmisen taipumukset, jos haluttaisiin mennä tähän, että etukäteen lisättäisiin byrokratiaa, mitä en kannattanut. Psykologia on yllättävän nuorta tässä yhteiskunnassa, ja niin kuin minä olen ennenkin sanonut, psykologiaa pelätään tässäkin salissa sen takia, että täällä on niin monta puos-

karipsykologia, jotka hoitavat tätä tällä lailla voisiko sanoa vaatimattomammalla tasolla ja sillä hallitsevat.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oikaisuna ed. Virtasen puheenvuoroon totean vain sen, että autokoulunopettajat eivät ota vastaan ajotestejä. Se on eri instanssikin kokonaan, ed. Virtanen.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Saarnion puheenvuoroon haluaisin todeta sen, että tämän hetken käytössä olevissa lääkärinlausuntolomakkeissa on varsin monta sellaista kohtaa, jotka merkiten potilas nimenomaan joutuu tietyn spesialistin jatkotutkimukseen, jolla katsotaan ajokyky. Se voi olla neurologi tai joku muu spesialisti taikka potilas voidaan myös toimittaa ajokokeeseen, jossa laajemmassa liikennelääketieteellisessä mielessä tätä asiaa voidaan selvittää. Eli tällainen perhelääkäriongelma on ainakin osittain poistunut tässä.

Liikennelääketiede ikään kuin jonkinlaisena spesialistialueena on varmasti hiukan kapea ja ahdas. Suomessa on Liikennelääketieteen yhdistys. Uskon, että liikennelääkärit, jotka siellä ovat aktiivisia, ovat myös sitä mieltä, että varsinaista spesialiteettia on turha tästä asiasta kehittää.

Ed. Kemppainen: Herra puhemies! Se, että lääkäriä pidetään porttivahtina liikenteeseen on minusta aika ongelmallista ja siinä on monta kysymystä, koska lääkärin tehtävähän on olla potilaansa puolella ja silloin hän ei välttämättä asennoidu aina liikenteen kannalta. Eivät kaikki lääkäritkään ole orientoituneita liikenteeseen, mutta kaikilta lääkäreiltä todistuksia pyydetään. Sitten kun ajattelee tätä lääkärintodistusrujansia, niin kyllä tästä turhan pitkät jonot aiheutuvat terveyskeskusten vastaanotoille.

Minusta tämä pitäisi järjestää toisella tavalla, ettei lääkärin tarvitse todistaa sillä tavalla, ettei ole ajokykyä haittaavaa vikaa tai vaivaa, vaan vanhemman ikäluokan pitäisi osoittaa ajokykynsä. Ruotsissahan on sillä tavalla, että näkö ja kuulo kontrolloidaan, ja sitten jos tulee ikää tai sairauksia, niin testataan nimenomaan ajokykyä eikä sitä, miten sattumalta pääsee lääkärintarkastuksesta läpi.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Ed. Virtaselle vielä sanoisin, kun hän kysyi, miten käytännössä tätä alkoholiseulaa ajattelen, että yksi

mahdollisuushan olisi se, että lääkärintarkastukseen liittyisi joko automaattisesti tai lääkärin harkinnan perusteella gamma-gt-tutkimus, mitä järjestelmää mielestäni tulisi todellakin vakavasti harkita. Gamma-gt-järjestelmään käytetään työpaikka-alkoholismin seurannassa työterveyslääkärin toiminnassa, mikä on myös aivan järkevä järjestelmä.

Itse asiassa tämän hetken lääkärinlausunto-kaavakkeessa ei edes kysytä potilaan alkoholin käytöstä. Mielestäni ilman muuta tulisi kuulua tähän selvittelyyn, että kyseltäisiin tarkkaan, minkä verran potilas käyttää alkoholia, ja sen jälkeen tehtäisiin tarvittavat johtopäätökset.

Ed. Saarnion idea liikennelääkärijärjestelmästä mielestäni olisi harkinnan arvoinen. Tämä ongelma, jonka hän otti esiin pitkäaikaisesta lääkärisuhteesta ja perhelääkärijärjestelmästä, on kyllä todellinen. On vaikea tällaisessa suhteessa ryhtyä toimimaan ikään kuin potilasta ja hänen tahtoaan vastaan, ja silloin olisi hyvä, että joku vähän ulkopuolisempi lääkäri ottaisi tähän kantaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

64, 70 ja 71 § hyväksytään keskustelutta.

72 §

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. Bremer: Herra puhemies! Kannatan ed. Vistbackan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Bremerin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 10 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 66. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

73, 75—77 ja 106 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys luotsauslaiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 144/1997 vp

Liikennevaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Bremer: Arvoisa puhemies! Edessämme on luotsauslaki, joka on liikennevaliokunnan käsittelyssä havaittu harvinaisen hatarasti valmistelluksi. Liikennevaliokunta on sen johdosta tehnyt lakiin aika paljon lisäehdotuksia ja erittäin hyviä täsmennyksiä. Kysymys on kuitenkin siitä, riittävätkö ne. Meillä on edessämme sellainen tilanne, että kun eduskunta vastusti väylämaksujen korotuksia loputtomiin, väylämaksu-uhka poistui meidän kauppalaivastomme tieltä, merikuljetusten tieltä, tilalle pöllähtikin luotsinkäyttöpakko. Tavallaan ikään kuin jatkeena väylämaksujen korotuksille tuli luotsinkäyttöpakko, ja se on nyt niin hullussa mallissa, että meidän saaristoliikenteemme, meidän pien-tonnistomme joutuu käyttämään luotsia omilla kotivesillä, mutta välittömästi, kun se seilaa meren yli Baltian maihin, Ruotsin satamiin, Tanskan tai Norjan satamiin, se ei tarvitse luotsia.

Luotsin käyttö lisää kustannuksia. Kun otamme vielä huomioon sen, että Öresundin sillan valmistuttua Suomi jää ainoaksi EU-maaksi merten taakse, etäisimmäksi saarekkeeksi EU:ssa, ja kun vielä otamme huomioon, että jo tässä vaiheessa ennen luotsipakkoa ja Öresundin siltaa suomalaisen hyödykkeen hinnassa Keski-Euroopan markkinoilla on 15 prosenttia kulje-

tuskustannuksia siinä, missä keskieuroppalaisilla kilpailijoillamme on ainoastaan 5 prosenttia, niin me olemme todella kovan uhan edessä.

Kun Öresundin silta valmistuu, niin kaikkialta muualta porhalletaan autolla ja junalla suoraan Keski-Euroopan markkinoille, ja meille tulee kustannuspaineita entistä enemmän. Niin kuin monet lausunnonantajat antoivat selkeästi ymmärtää, tällä uhataan koko Suomen viennin kilpailukykyä. Se on hyvin vakava asia, kun vielä muistetaan, että meidän ulkomaista velanottoamme ei makseta millään muulla kuin viennillä. Viennin kuljetuskustannukset ovat aivan ratkaisevassa asemassa kilpailukyvyillemme.

Luotsauslakiin liittyy sitten vielä sellaisia omituisuuksia kuin se, että on säädetty luotsinkäytötpakko samaan aikaan, kun linjaluotsin määrittelmä on vielä täysin auki. Me määääämme linjaluotsin mahdollisuudesta, mutta ei kenelläkään ole tuon taivaallista tietoa siitä, mitä linjaluotsil-la tarkoitetaan ja millä tavalla se määritellään.

Nämä ovat kaikki sellaisia yksityiskohtia, jotka kyllä manaavat eduskuntaa pitämään erittäin tarkkaan silmällä sitä, millä tavalla luotsauslaki ja siihen liittyvä asetus vaikuttavat meidän kansainväliseen kilpailukykyymme, meidän meriteittemme kuljetuskykyyn ja siihen, millä tavalla pk-yritykset vesiteillä ylipäänsä tulevat toimeen jatkossa.

Hallitusohjelmassa on hyväksytty ajatus, että pk-yrityksillä puolitetään työttömyys. Kun suuret yritykset eivät pysty tekemään mainittavassa määrin uusia työpaikkoja, kansa kiinnittää toivonsa pk-yrityksiin. Tässä jälleen on esimerkki siitä, miten pk-yritykset vesikuljetusalalla saataan entistä ahtaammalle. Tämä on jotenkin, ystävät hyvät, kyllä hölmöläisen politiikka, josta pitäisi herätä ja tehdä selkeitä johtopäätöksiä, tärkeimpänä se, millä tavalla raudanlujasti voidaan parantaa suomalaisten yritysten kilpailukykyä muun muassa kuljetuskustannuksia alentamalla.

Ed. T e n i l ä : Herra puhemies! Meriturvalisuus on pidettävä korkealla tasolla, ja siitä pidetään huolta ammattitaitoisella luotsaushenkilöstöllä ja luotsien käytöllä. Kysymys on tietenkin kuitenkin loppujen lopuksi siitä, mikä on kustannustaso. Liikennevaliokunta tähdentääkin sitä, että suomalaisten vientiyhtiöiden asemaa ei saa heikentää kohtuuttomilla väylä- ja luotsausmaksuilla. Samoin esimerkiksi Pohjanlahden perukoilla, Kemin, Tornion alueella, Oulussa, Raahessa ja monilla muillakin alueilla tämä on erit-

täin suuri kysymys ajatellen nykyisten puunjalostusteollisuuslaitosten ja metallilaitosten toimintaa ja niitä investointeja, joita yhtiöt suorittavat. Tähän asiaan pitää kiinnittää nyt jatkuva huomio, ettei valtiovarainministeriö rahasta näillä maksuilla rahaa valtion kassaan ja heikennä suomalaisten yhtiöiden asemaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ed. Bremer on vuoroin turvallisuuden puolesta ja vuoroin sitä vastaan, riippuen vähän siitä, millä puolella yleinen mielipide on, niin ärjänteitä vasten vaan.

On aina huomattava se, minkälainen on suomalainen rannikko, suomalainen saaristo ja suomalaiset aluevedet, minkälaiset karikot siellä ovat ja missä tarvitaan välttämättä luotsia laivoissa. Tästä hän se on kiinni.

Kun puhutaan turvallisuudesta, niin kyllä on huolehdittava siitä, että pystytään kulkemaan turvallisesti vesillä. Kun on suuria öljytankkereita tai muita, niin kyllä siihen hyvin huono tuuri käy, jos luotsauksen puutteesta ja tietämättömyyden vallitsevista olosuhteista ajetaan karille ja sen jälkeen lapion, kumisaappaiden ja kumikintaiden kanssa touhutaan rannikolla. Kyllä tässä on nämäkin asiat otettava huomioon. Muualla ei tarvita luotsipakkoja, kun rannikot ovat erilaiset.

Ed. S o i n i n v a a r a : Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli alun perin pyytää ed. Bremerin puheeseen vastauspuheenvuoro, kun hän sanoi, että Suomi on EU-maista ainoa, joka on meriyhteyksien takana muusta EU:sta. Haluan huomauttaa, että myös Irlanti kuuluu EU:hun. Edelleen Kreikka on itse asiassa EU:n suhteen samassa asemassa kuin Suomi, siis mannermaa, johon ei pääse kuin laivalla EU:sta.

Ed. E l o : Puhemies! Kun kuuntelin ed. Bremerin puheenvuoroa, niin jotenkin havahduin siinä kohtaa, kun hän sanoi pakkoluotsi. Ajattelin, että hänellä on varmaan jokin r-virhe, että hän tarkoitti pakkoruotsia. Mutta hän todella puhui pakkoluotsista. Ihmettelen, kuinka hän nyt niin kiivaasti vastustaa pakkoluotseja, kun hän kuitenkin myös hyvin kiivaasti puolustaa pakkoruotsia.

Ed. B r e m e r : Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemellä on tapana kiusata pienempiään, mutta minä olenkin suurempi, joten hän ei voi minua kiusata. En vastaa tästä samasta syystä ed.

Elolle, koska minä olen suurempi, enkä halua kiusata ed. Eloa.

Kuitenkin pakkoluotsi on fakta, jota ei tarvita missään muualla kuin Suomessa. Se on vastaus, selkeä osoitus siitä, mihin mennään, kun hyväksytään merilain 1 ja 2 §:n muutos, jonka mukaan tulee mahdolliseksi alistaa turvallisuusosasto ja lähteä perimään rahaa turvallisuuden varjolla. Tässä meillä on ensimmäinen esimerkki tästä.

Mitä tulee ed. Soininvaaraan, niin onpa mukava, että meillä on näin oppineita miehiä täällä. Kyseiset Irlanti ja Kreikka ovat kuitenkin paljon lähempänä suuria markkinapaikkoja kuin Suomi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—15 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi Kurjenrahkan kansallispuistosta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 204/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Kun ympäristövaliokunta käsitteli hallituksen esitystä n:o 204, se totesi lakiesityksen Kurjenrahkan kansallispuistoksi olevan erittäin hyvä ja myös sen toteutustavan olleen erittäin hyvä. Kansallispuiston kehittäminen ei ole aiheuttanut minäkäänlaista paikallista vastustusta, vaan päinvastoin se on nähty voimavaraksi, joka edesauttaa Lounais-Suomessa varsin monen kunnan taloudellistakin kehittämistä.

Samalla valiokunta kannanotoissaan haluaa tähdentää sitä, että vaikka valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisen ohjelman loppuun saataminen kansallispuistoverkoston kehittämisessä nyt tältä osin on menossa, niin kuitenkin valiokunta painottaa tarvetta jatkaa edelleenkin kan-

sallispuistoverkoston muuta kehittämistyötä. Tässä vaiheessa tuli valiokunnassa esille esimerkiksi Repoveden kansallispuistohanke. Valiokunta katsoi näiden hankkeiden suuntaamisen Etelä-Suomeen olevan hyvin tarpeellinen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies:
Päiväjärjestyksestä poistetaan 6) asia.

7) Lakialoite laiksi lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lakialoite 123/1997 vp (Erkki Partanen /sd ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

8) Lakialoite laeiksi työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain 7 a §:n kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 120/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Elo: Puhemies! Lakialoitteeni koskee nuorten alle 23-vuotiaiden työeläkemaksuja ja heidän oikeuttaan myös saada työeläkettä siltä ajalta, jonka he ovat työskennelleet ennen 23 ikävuotta. Asia ei ole eduskunnassa uusi, mutta se ajankohtaistui jälleen, kun lyhytaikaisia työsuhteita koskevaa eläkelainsäädäntöä käsiteltiin. Silloin todettiin, että noin kolmasosa lyhytaikaisista työsuhteista on kuitenkin sellaisia,

joista ei nyt eläkettä kerry, koska ne koskevat alle 23-vuotiaita henkilöitä.

Asia, niin kuin totesin, ei sinänsä ole uusi, mutta on nyt uudelleen ajankohtainen. Voidaan muun muassa todeta, että eduskunta on edellyttänyt 28 marraskuuta 1995 eli tämän eduskunnan aikana antamassaan vastauksessa yksityisalojen työeläkejärjestelmän uudistamista koskeaksi lainsäädännöksi, joka oli hallituksen esitys n:o 118/1995 vp, selvitettäväksi eläkejärjestelmien eriarvoistavan kohtelun sekä nuorten että työuran katkoksista kärsivien naisten osalta. Jo silloin eduskunta — siis kaksi vuotta sitten — on lausunut tästä mielipiteensä. Hallituksen puolelta ei ole vielä ryhdytty toimenpiteisiin.

Mutta kerran vielä: Minusta meidän eilen jo hyväksymämme lakiesitys lyhyiden työsuhteiden eläkkeistä oikeastaan edellyttää sitä, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin myös alle 23-vuotiaiden osalta. Tässähän on tietysti kaksi tapaa.

Toinen tapa on se, jota ed. Räsänen on esittänyt, eli vapautetaan alle 23-vuotiaat kokonaan työeläkemaksuista. Se on varmasti perusteltua. Jos kerran eläkettä ei kerry, ei ole myöskään mitään järkeä siinä, että kerätään työeläkemaksua. Kannattaa muuten muistaa se, että keskimäärin henkilöille, jotka ovat alle 23-vuotiaita, on kertynyt 3,5 vuotta aikaa, josta heiltä kerätään työeläkemaksut, joita he eivät saa myöhemmin lukea hyväkseen. Kysymys on varsin pitkästä ajanjaksosta näitten nuorten ihmisten osalta.

Toinen tapa on se, jota nyt esitän, eli eläkemaksut kerätään kuten tähän asti ja tämä myös lasketaan näitten nuorten ihmisten hyväksi. Minusta tämä on nimenomaan oikeudenmukaisuuden ja yhdenmukaisuuden näkökulmasta ehdottoman välttämätöntä. Sen takia toivoisin todella, että esimerkiksi se keskustelu, jota eduskunnassa käytiin monessa eri istunnossa koskien lyhytaikaisia työsuhteita ja niiden eläketurvaa, johtaisi hallituksen näkemään myös sen, että yksi kolmasosa lyhytaikaisen työsuhteen ihmisistä jää vaille eläketurvaa.

Mitä tulee, herra puhemies, taloudellisiin vaikutuksiin, niin voidaan todeta laskelmamme mukaan, joka perustuu Eläketurvakeskuksen arvioihin, että vuoteen 2040 mennessä eläkemenojen kasvu olisi 0,5 prosenttiyksikköä, vuoteen 2050 mennessä 1 prosenttiyksikkö ja vuoteen 2070 mennessä 1,5 prosenttiyksikköä. Kun vielä todetaan se, että kustannusten nousu ei satu yhteen suomalaisen eläkejärjestelmän kannalta vaikeimpien vuosien eli niin sanottujen suurten ikä-

luokkien eläkkeelle siirtymisen kanssa, niin tämäkin helpottaa järjestelmään sopeutumista.

Herra puhemies! Toivon, että valiokunta ryhtyy toimenpiteisiin lakialoitteen pohjalta ja että mahdollisesti tämä lakialoite tai hallituksen antama esitys tulee johtamaan toivottuihin toimenpiteisiin.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa herra puhemies! Totean vain lyhyesti, että ed. Elon lakialoite on hyvä. Hän toteaa perusteluissa, että hallitus on omissakin uudistuksissaan korostanut yhdenvertaisuuden ja yhdenmukaisuuden menettelyn merkitystä. Hän jatkaa: ”Antaessaan esityksen yksityisten alojen lyhyitä työsuhteita koskevan eläketurvan uudistamisesta hallitus pyrki yhdenvertaisuuteen ns. päätkötöitä tekevien ja pysyvissä työsuhteissa olevien välillä”. Eli tässäkin mielessä lakialoite on hyvin perusteltu nimenomaan yhdenvertaisuusnäkökohdat huomioiden.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Elo, niin kuin tunnetusti, tekee aina hyviä aloitteita. Tässä on yksi niistä. Se aiheuttaa pohdintaa eri tavalla, kuten hän itse korokkeelta kuvasikin tilanteita ja vertasi ed. Räsänen aiemmin tekemään aloitteeseen. Mutta tässäkin lakialoitteessa ei lähdetä ihan siitä ajattelusta, tai sitten en tätä osaa tulkita, että kun nuori lähtee 16-vuotiaana töihin, niin kuviteltaisiin tilanne niin, että kun hän on 40 vuotta tehnyt työrupeamaansa, niin silloin hänellä olisi työhistoria täysi, jolloin hän voisi jäädä täydelle eläkkeelle. Jos siinä maailman ajassa olisi työllisyystilanne sellainen, että tarvittaisiin lisää ihmisiä töihin, on avoimia työpaikkoja ja vähän työvoimapulaa, niin miksi ei voitaisi sillä tavalla muuttaa järjestelmää tai lakia siten, että hänen eläkkeensä tulisi karttumaan kun hän mahdollisesti jatkaisi 56-vuotiaana ja olisi hyväkuntoinen ihminen vaikka 70:een, jos olisi pulaa työvoimasta. Tällä hetkellä ei vielä tiedetä, mikä tilanne mahtaa olla. Automaatio ja tekniikka kehittyvät, välttämättä ihmistä ei tulevaisuudessa enää tarvita senkään vertaa. Se on hieman vaikea todeta, mutta me olemme silloin jo multaa syömässä ja sen aikainen eduskunta joutuu pohtimaan asioita.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Elo puuttuu lakialoitteessaan tärkeään kysymykseen. Pidän hänen aloitettaan periaatteellisella tasolla aivan hyvänä ja harkitsemisen arvoisena. Toisaalta nuorten alle 23-vuotiaiden kohdalla voitaisiin mielestäni harkita myös sitä, että aina-

kin tilapäisesti poistettaisiin eläkevakuutusmaksuvelvoite sekä nuorilta että heidän työnantajiltaan. Tällä linjalla, jonka olen lakialoitteessani esittänyt, voitaisiin mielestäni paremmin vaikuttaa nuorisotyöttömyyteen. Nuorisotyöttömyyden tasohan on edelleen varsin korkea, 23,6 prosenttia viimeisimmän mittauksen mukaan, eli lähes neljännes nuorista on työttömiä. Mielestäni nuorisotyöttömyys vaatisi erityistoimenpiteitä työpaikkojen luomiseksi.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni lakialoite on hyvä. Valiokunnassa tätä mietimme silloin, kun oli käsittelyssä lyhyiden työsuhteiden eläkekarttumalakiesitys, ja kysyimme myös asiantuntijoilta, minkä vuoksi tässäkin yhteydessä ei alle 23-vuotiaiden tilanteeen puututtu. He sanoivat, että se on paljon isompi ja myös periaatteellinen kysymys, mutta jossakin vaiheessahan tähänkin asiaan on puuttava myös sillä tavalla, että siitä pystytään keskustelemaan asiallisesti.

Voin olla samaa mieltä myös ed. Räsäsen kanssa siitä, että jos tätä eläketurvaa ei voi myöntää, niin poistetaan ainakin maksu. Se tuntuisi kohtuulliselta. Mutta on muistettava, että tähän maksuun sisältyy myös eläketurva työkyvyttömyyden varalta, jolloin se täytyisi joka tapauksessa hoitaa, jos tämä maksu muuten poistettaisiin.

Ed. Elo: Puhemies! Mitä tulee ed. Lahtelan puheenvuoroon siitä, että 40 vuoden työrupeaman jälkeen tosiaan ihmiset olisivat oikeutettuja työeläkkeeseen, minusta se on hyvä lähtökohta ja voin todeta, että muun muassa Ranskassa tämän laatuinen lainsäädäntö on voimassa. Eli Ranskassa on laki, joka sallii 40 vuotta työelämässä olleen ihmisen jäädä automaattisesti täydelle eläkkeelle. Minun mielestäni tätä esimerkiksi Suomessa ehdottomasti pitäisi kehittää siihen suuntaan varsinkin tämän rajun työttömyyden aikana. Mutta niin kuin me tiedämme, valtiovarainministeriö on ajanut aivan toisenlaista linjaa. Se on ajanut linjaa, jonka mukaan eläkkeelle jäämisen ikää nostetaan, niin kuin on käytännössä tapahtunut. Minun mielestäni se on ollut huono suunta, jos ajatellaan työllisyyttä ensisijaisesti.

Olen ed. Räsäsen kanssa samaa mieltä siitä, että molemmat tavat, niin kuin totesin, ovat käyttökelpoisia. Hänen tapansa ehkä työllisyyden näkökulmasta on vielä jopa parempikin, riippuen vähän. Minä olen keskittynyt yhdenmu-

kaisuusperiaatteeseen. Ehkä on, ed. Räsänen niin, että laajemminkin pitäisi sosiaaliturvamaksuja porrastaa. Vaikka meillä on jo jonkin verran porrastusta pk-yritysten hyväksi, niin sitä voitaisiin käyttää nimenomaan työllisyyden näkökulmasta. Tästä voisi ehkä esimerkiksi sosiaalivaliokunta tai työasiainvaliokunta pyytää selvityksen, miten sosiaaliturvamaksuja porrastamalla voitaisiin työllisyyttä parantaa. Siitähän on esimerkiksi Suomen Yrittäjien Keskusliiton selviä.

Ed. Huotari, toteaisin vain, niin kuin lainasin tuossa, että Eläketurvakeskus arvioi, että ainaakaan maksut ja eläkemenot eivät oleellisesti lisääntyisi tästä. Minä luulen, että se liittyy enemmän tähän työeläkelainsäädäntöön, joka säädettiin vuonna 62. Kun siihen otettiin se 23 vuotta, niin sitä onkin vaikea muuttaa.

Lopuksi, puhemies, Wahlroosin eilisestä arviosta. Hän sanoi, että me olemme menettäneet kymmeniä miljardeja, kun työeläkevaroja ei ole sijoitettu oikein. Se saattaisi olla yksi lähde, josta niitä rahoja saataisiin lisää.

Ed. Aittomäki: Herra puhemies! Kyllähän hyvä sijoittaminen on tietysti hyvä, kun on rahaa, mihin sijoittaa. Mutta siinä on tietty vaaransa ja ongelmansa, eli tietty varovaisuus on hyväksi. Mutta kun täällä aikaisemmin käsiteltiin, oliko se eilen vai koska, ed. Räsäsen aloitetta maksuista luopumisista alle 23-vuotiaiden osalta ja aprikoitiin sitä, auttaisiko se työllistymistä ja tällä tavalla, niin sitä on tietysti vaikea sanoa, mutta hiukan tuntuisi sormenpäissä siltä, että tällä maksujen poistamisella ei kovin suurta työllistävää vaikutusta kyllä olisi.

Jos ed. Elon mallin mukaan alle 23-vuotiaiden eläkekertymä tulisi kuvioihin mukaan, se tietysti nostaisi vähän yli 23-vuotiaitten eläkemaksuja, koska tietyllä tavalla nämä alle 23-vuotiaat rahoittavat nyt näitten yli 23-vuotiaitten eläkekertymää, jos näin voidaan sanoa. Mutta näinhän on yleensäkin. Työssä olevat maksavat osan jo eläkkeellä olevien eläkkeistä. Tämä rahastointi-ym. systeemi on tämän tyyppinen.

Tämä on ihan turhaa priorisointia ja puhumista puhumisen vuoksi, mutta kyllä se saattaisi loppujen lopuksi olla sillä tavalla, että tulevaisuudessa tämä ed. Elon esittämä ja yleisestikin esillä ollut malli alle 23-vuotiaiden osalta siitä, että eläkekertymä alkaa sen mukaisesti kuin maksutkin tai ainakin suunnilleen sillä tavalla, tulee ehkä olemaan se malli, johon tullaan menemään, jos tätä muutetaan. Luulen, että ed. Räsä-

sen malli sellaisenaan on kyllä ajankohtainen juuri tämän päivän kuvan mukaan, mutta olisiko sillä mitään merkitystä, se on toinen asia.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kommentoida tätä, kun ed. Huotari kertoi, että virkamiehet, ymmärsin, että ministeriön virkamiehet, ovat valiokunnassa pitäneet tätä liian suurena kysymyksenä, jotta siihen voitaisiin nyt puuttua. Minun on vaikea ymmärtää tätä perustelua, koska mitään nopeaa tai suurta menonlisäystä tämä ei ymmärtääkseni toisi. Myös nuorten työntekijöiden itsensä on kyllä hyvin vaikea ymmärtää tätä nykyistä tilannetta. Ainakin itselleni tästä on tullut paljon kyselyjä, minkä takia näitä maksuja tulee maksaa, kun se ei eläkettä kerrytä, joten jotakin tälle kysymykselle ja epäkohdalle täytyisi todellakin tehdä.

Ed. Pekonen: Arvoisa puhemies! En ollut äsken valitettavasti kuuntelemassa, mitä ed. Räsänen sanoi tästä alle 23-vuotiaiden asiasta. Mutta ed. Aittoniemi epäili, että tämä ei työllistäisi, jos työnantajalta nämä sosiaalimaksut poistettaisiin. Se on ihan hyvä epäily, mutta sen voisi varmistaa sillä tavalla, että se auttaa työllisyyttä, jos työnantaja saisi valita, maksaako hän työeläkkeitä vai palkkaako hän tällä rahalla alle 23-vuotiaan työttömän työntekijäksi. Tällä tavalla sen voisi varmistaa, että varmasti työllistään.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Ed. Räsäselä sanoisin, että lähinnä eläkelaitosten edustajat suhtautuivat kriittisesti tähän asiaan ja sanoivat, että sillä voi olla myös vaikutuksia. En muista tarkkaan, miten he sanoivat, mutta mitään kirjallisia laskelmia he eivät kyllä tästä esittäneet. Niitä olisikin mielenkiintoista saada josakin vaiheessa.

Mitä työllisyysvaikutuksiin tulee, niin minä uskon, että työllisyysvaikutuksia tällä nimenomaan olisi sen vuoksi, että työeläkevakuutusmaksuhan on kaikkein suurin yksittäinen maksu näistä työnantajan sivukuluista ja sillä on varmasti eniten merkitystä sivukulujen kokonaisuusmäärään.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Elon ym. lakialoite on kyllä lähtökohdiltan oikea. Kyllä meidän tässä tilanteessa pitäisi miettiä, onko nykyinen tilanne, että alle 23-vuotiaalle ei kerry eläketurvaa työsuhteista, oikea. Näiden, kuten ed. Elon aloitteen perusteluissa todetaan,

osuus päätösten tekijöistä on kolmannes. He eivät kuitenkaan tästä tavallaan omassa eläkehistoriassaan hyödy, ja juuri tämä lähestymistapa, että pitäisi yhdenmukaisuutta ja oikeudenmukaisuutta nuorten osalta lisätä, on minusta oikea.

Kaikkienensakin olemme siirtymässä ja siirtyneet uuden tyypiseen tilanteeseen. Koulutusjaksoja ja koulutusta tulee myöhemmällä iällä työhistorian aikana ja toisaalta monet nuoret jo peruskoulun ja kenties lyhyen ammatillisen koulutuksen jälkeen menevät työelämään jatkaakseen sitten myöhemmin opiskelua. Tässäkin suhteessa tuntuisi hyvin järkevältä, että nyt katsottaisiin koko tätä aikaa, jolloin maksetaan työeläkkeitä, että ne myös kerryttäisivät eläketurvaa.

Ed. Elo: Puhemies! Minäkin palaan vielä ed. Huotarin kertomaan asiantuntijoiden mielipiteeseen, onko tämä liian suuri kysymys ratkaistavaksi nyt. Tuntuu aika merkittävältä. Näin varmasti joku voi sanoa silloin, kun pyrkii välttämään sitä, ettei asiaa käsitellä. Mutta jos nuori ihminen, 20-vuotias ihminen tulee ja kysyy, miksi minulle ei kerry työeläkettä, mielestäni silloin pitäisi näiden asiantuntijoiden mennä vastaamaan ja kansanedustajat katselisivat vieressä. Mutta tilannehan on päinvastoin. Eiväthän nämä asiantuntijat, jotka puhuvat tällaisia, tule silloin vastaamaan, vaan meidän tehtävämme on vastata. Ei sitä kyllä millään terveellä järjellä voi sanoa, että sinun on ihan kiva maksaa näitä työeläkemaksuja, mutta mitään sinulle ei kerry siitä. Sitä ei voi käsittää. Minä vain kyllä luulen vielä kerran, että vuoden 1962 työeläkelainsäädäntö, joka silloin otti lähtökohdaksi sen, että 23-vuotiaana vasta alkaa kertyä työeläkettä, on kaiken vastustuksen lähtökohta. Ei haluta muuttaa sitä, mikä on ollut joskus 35 vuotta takaperin lähtökohta.

Mitä tulee Wahlroosin ajatuksiin rahojen paremmasta sijoittamisesta, niin totta on se, mitä ed. Aittoniemi sanoi ja mikä on eduskunnassa usein tullut esille, että pitää myös varoa sitä, ettei suin päin lähdetä järjestelmään, jossa eläkeläisten varoja sijoitetaankin ajattelematta, harkitsematta. Mutta kyllä toisaalta väite, että satoja miljardeja on jäänyt saamatta, kun rahoja on sijoitettu huonosti, on aika kova väite ja siitä pitää myös pystyä keskustelemaan.

Ed. Laine: Arvoisa puhemies! Muusikot, niin kuin olen monta kertaa sanonut, ovat niitä,

jotka todellisia pätkätoita tekevät tässä maassa, siis aina, kehdesta hautaan. Olisi todella tärkeää, että muusikoille, jotka alkavat aika nuorena jo soittaa, kertyisi jonkinlaista eläkettä jo nuorempana. Olen monet taistelut käynyt Yleisradion ja muiden kanssa siitä, kuka on mistäkin vastuussa. On hyvin tärkeää, että jo nuorella iällä pätkätoista tulee eläkekertymää. Ainakin taiteilijoiden kohdalla se on erittäin tärkeää.

Ed. Huotar: Arvoisa puhemies! Tuli tuossa vielä mieleeni, että jos jossakin vaiheessa ruvetaan laajemmin selvittämään tätä eläkejärjestelmää, niin sitä ehkä pitäisikin selvittää nimenomaan siinä valossa, että työelämä kaiken kaikkiaan on muuttunut ja pätkätyöt ja epäsäännölliset työt ovat lisääntyneet. Tuossa asiantuntija-kuulemisessa mielestäni oli kyllä aika lailla asenteellisuutta. Ikään kuin suojellaan sitä, joka joskus on itse tehty, eikä haluta siihen mitään muutoksia.

Pahin asenne, minkä siinä kuulin, oli se, että nämä pätkätyöt ovat vain lyhytaikainen, väliaikainen tilanne nuoren elämässä silloin, kun hän tulee työelämään, ja sitten kun hän saa vakituisen työpaikan, hänelle kertyy eläke normaalisti. Minä taas en sellaiseen usko vaikka haluaisin uskoa, että näin kävisi. Monilla aloilla tänä päivänä pätkätyöt ovat täyttä elämää läpi koko työhistorian. En usko, että meillä nyt yhtäkkiä työelämä muuttuisi tavallaan taaksepäin sillä tavalla, että ruvettaisiinkin, vaikka työllisyystilanne vähän parantuisikin, palkkaamaan vakituisen työsuhteeseen. Pätkätyöt ovat tulleet ja varmasti tulevat myös olemaan tässä yhteiskunnassa.

Toivon, että jos tällainen työryhmä joskus perustetaan, sinne laitetaan myös tällaisen uuden ajattelun ihmisiä.

Ed. Lahl: Arvoisa herra puhemies! Silloin aikanaan 60-luvun alkupuolella, kun tämä työeläkejärjestelmä luotiin, maailma oli ihan toinen. Siinä mielessä voin ed. Elon ajatuksiin yhtyä, ja muutkin ovat puhuneet siitä, että pitäisi kyllä miettiä uudelleen näitä juttuja. Minusta pitäisi lähteä ihan uudelta pohjalta sillä tavalla, että pannaan kaikki sakkiiin, rumpusutetaan ja tehdään vähän parempi, tähän maailman aikaan sopiva systeemi siten, että otettaisiin huomioon juuri tämä pätkätyöongelmatilanne. Sitten otettaisiin huomioon ihmistyön tarve kokonaisuutena, mikä tarkoittaa työn jakamista, tässä eläke-

tapauksessa elinikäisen tarkastelun näkökulmasta.

Toiseksi siihen kysymykseen, miten sijoitettujen tai rahastoitujen varojen osalta voidaan käytettyä, niin kyllä minusta kuitenkin niissä hyvin varovasti pitäisi liikkua. On ainakin oltava hyvin turvaavat vakuudet, mihin niitä laitetaan, koska kun tällä hetkellä miettii lähihistoriaa, niin kaikki kassat on tyhjennetty ja eläkekassat enää ovat pystyssä. Kyllä luulen, että rahanvallan piirit ja huijarit yrittävät tyhjentää viimeisenkin kassan, että kohta meidän eläkkeemme on syöty. Tämä on kaikkein pahin uhka. Kun sekin kassa on tyhjä, sen jälkeen jossakin vaiheessa, kun olemme eläkeiässä, meillä ilmeisesti on edessä kerjuu tai leipäjono.

Ed. Elo: Puhemies! Ihmiset, jotka seuraavat meidän keskusteluamme tai muuten seuraavat tätä yhteiskunnallista keskustelua, joka liittyy esimerkiksi pätkätoihin — siitä saa parhaan kuvan ehkä eduskunnankin käsittelemästä laista ja lakialoitteista — havaitsivat, kuinka pitkälle suomalainen työelämä jo joustaa tänä päivänä. Voin kertoa, että olen tänään jättänyt eduskunnan kirjaamoon lakialoitteen, joka koskee minimityöaikaa. Nimittäin nyt on käynyt hyvin usein ilmi seikka, joka liittyy ed. Huotarin puheenvuoroon, että nämä pätkätyöt ovat täyttä elämää. Pätkätyöt ovat myös sitä, että varsinkin naispuoliset henkilöt ovat puhelimen päässä odottamassa kutsua töihin, saavat jopa vajaan tunnin kutsuja työhön. He ajavat 15 kilometriä edestakaisin, lastenhoito täytyy järjestää. Elleivät he mene tähän vajaan tunnin työhön, tulee karenssia. Nyt tämä lakialoite tähtää siihen, että minimityöaika olisi neljä tuntia, eli ei voitaisi kutsua työhön lyhyemmäksi aikaa kuin neljäksi tunniksi. Olisi siis neljän tunnin minimityöaika. Tämä vain vahvistaa sitä, mitä ed. Huotar sanoi.

Ja, puhemies, yksi informaatio on selvästi on näkyvissä suomalaisessa yhteiskunnassa ja myös koko eurooppalaisessa yhteiskunnassa. Kun puhutaan siitä, ettei tämä eurooppalainen järjestelmä muka joustaa ja toimi, niin Ranskassa ennen tätä työllisyyshuippukokousta laskettiin, että siellä jo noin 20 prosenttia työvoimasta, lähinnä naisia, saa pätkätoiden johdosta vain 4 800 frangia kuukaudessa, joka on lähes 1 000 frangia pienempi kuin minimipalkka. Minäpä veikkaan, että Suomessa alkaa myös näillä naisilla palkka olla keskimäärin pienempi kuin meidän minimipalkkamme, koska he eivät pääse töihin niin usein.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Muusikoilla todella on niin, että jos meidät tilataan tv:hen tai radioon keikalle, niin jos me vaikka soittamme sen homman viidessä minuutissa, me saamme neljän tunnin palkan. Se on juuri tätä käytäntöä. Jossain on viiden tunnin minimi, jossain neljän tunnin. Näin se toimii, ja se on erittäin hyvä systeemi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9) Lakialoite laiksi Itä-Suomen läänin alueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista

Lähetekeskustelu

Lakialoite 124/1997 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva ed. Lahtelan ym. lakialoite koskien Itä-Suomen alueen investointien korotettuja poistoja on mielestäni erittäin tärkeä. Tässä salissa on keskusteltu paljon yleensäkin Itä-Suomen tilanteesta. Hallituksen toimestahan asetettiin Itä-Suomi-työryhmä, joka noin vuosi sitten jätti mietintönsä, ja nyt siinä esitettyjen toimenpiteiden toteutumista seurataan. Yhtenä kohtana työryhmän esityksiä olivat yritystoiminnan kehittämiseen liittyvät ratkaisut ja tässä myös verotuksellisten toimenpiteiden käyttö.

Mielestäni on välttämätöntä, että Itä-Suomen yritysten työpaikkojen ja yritysten määrän lisääntymistä saadaan sysäyksenomaisesti liikkeelle. Kun lama-aika meillä Suomessa syveni, se vaikutti erittäin suuresti juuri itäisen Suomen pienten ja keskisuurten yritysten määrään. Hyvin suuri joukko yrityksiä tuolloin lopetti. Sama tapaani kävi myös siellä sijaitsevan suuryritystoiminnan. Alueellisten yksiköiden työpaikat etenkin teollisessa tuotannossa vähenivät. Itä-Suomi-työryhmän mietinnössä todetaankin, että Itä-Suomen yritysten työllistämän henkilöstön määrä väheni vuodesta 90 vuoteen 94 huomattavasti rajummin kuin muualla maassa. Pien- ja keskisuurten yritysten työllistävä vaikutus supis-

tui jopa neljänneksellä. Se on erittäin suuri työpaikkamenetys.

Tähän tietysti liittyy edelleen se kehitys, mitä on tapahtunut varsinkin maaseudun yritystoiminnan ja maatilatalouden osalta. Siellä edelleen työpaikkoja on menetetty.

Samoin työpaikkoja on menetetty julkisella sektorilla. Kuntien henkilöstö on talouden tilanteen vuoksi vähentynyt. Tässä salissa käsiteltiin noin vuosi sitten muutoksia, joilla valtion aluehallintoa ja erityisesti läänejä vähennettiin. Sitäkin kautta on tapahtunut työpaikkojen menetyksiä. Itä-Suomessahan julkisen sektorin merkitys työllistäjänä on ollut muuta maata suurempi perinteisesti, samoin kuin maaseudun merkitys työllisyyden ja toimeentulon kannalta.

Vähennystä tapahtui myös palveluyritysten osalta, mutta viime vuosina kehitys on lähtenyt nousuun. Se on hyvä asia. Matkailualan yritysten määrä ei ole kovin paljon vähentynyt, mutta yritysten työllistämä henkilöstö on. Nyt pitäisi saada uusia työpaikkoja tällekin alalle. Yhtenä painopisteenä on koko Itä-Suomen alueen osalta on matkailuala.

Arvoisa puhemies! Huolestuttava kysymys kaikkien Itä-Suomen elinkeinoelämän kannalta on yritystoiminnan kannattavuus. Se on heikompi kuin maassa keskimäärin. Siitä syystä edellytykset omavaraisuuden turvin yritystoiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen ovat vähäisemmät. On myös voitu todeta, että yrityksen kasvuhakuisuus, joka etenkin täällä maan vauraimilla alueilla on nyt lisäämässä suotuisasti työllisyyttä ja yritysten työpaikkoja, on Itä-Suomessa vähäisempi. Siellä ei ole sellaista vahvaa kasvusektoria laajassa mitassa kuin alueilla, missä elinkeinopohja on vahvempi ja elinkeinojen rakenne monipuolisempi.

Oikeastaan viime vuosina, vuoden parin sisällä, on tässä suhteessa tapahtunut ja tapahtumassa käänne. Työllisyys ja työpaikkojen määrä muun muassa Pohjois-Karjalassa muovituotannon, kivi- ja metalliteollisuuden parissa samoin kuin myös meillä tärkeän puualan yritystoiminnan piirissä on kääntynyt kasvuun. Sitäkin syystä olisi erittäin tärkeää, että nyt kyettäisiin antamaan sellainen piristysruiske, joka edelleen vahvistaisi tätä myönteistä vaihetta, joka nyt on tapahtumassa.

On tärkeää, että yritystoiminnan vahvistumista edesautetaan myös yrittäjyyden yleisen arvostuksen lisäämisellä ja yrittäjyyskoulutuksella. Tässä suhteessa Itä-Suomen alueella on kyllä erinomaiset edellytykset, jos osaamispalveluista

ja koulutuksesta kaikinensa puhutaan. Meillähän on koko Itä-Suomen alueella hyvä korkea-kouluverkosto, niin yliopisto kuin ammatillinen korkea-aste. Siellä on varsin vahva ammatillisen koulutuksen pohja. On myös hyvät edellytykset aikuiskoulutukseen, edelleen mielestäni vahvistuvat mahdollisuudet lisätä erityyppistä yrityshautomotoimintaa tai teknologiatukea. Näihin kaikkiin muun muassa Pohjois-Karjalassa on nyt selkeästi panostettu ja ollaan panostamassa uuden maakunnallisen kehittämisohjelman myötä.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lakialoite on siis mielestäni tärkeä. Se tukee sitä tavoitetta, minkä Itä-Suomi-työryhmä yritystoiminnan kehittämisen osalta asetti lähtökohdaksi. Yhtenä työryhmän esityksenään oli, että Itä-Suomelle tulee antaa selkeä erityisasema yritystoiminnan valtiollisista kehittämistoimista päätettäessä, ja edelleen korostettiin, että vapaan poisto-oikeuden kokeilua Itä-Suomen yrityksille tulee kiirehtiä, ja tämä siis koskisi yritysten investointeja. Lisäksi pidettiin tärkeänä myös sitä, että Itä-Suomen alueella sijaitsevat suuryritysten yksiköt voisivat saada tärkeää investointi- ja kehittämistukea sekä EU:n rakennerahastotukea.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti näissä asioissa ei kuitenkaan ole päästy puusta pitkään. Mielestäni tämä lakialoite on hyvä lähtökohta. Pitäisi päästä siihen, että työttömyys saataisiin nopeasti alenevaksi ja nuorten koulutettujen työpaikkoja saataisiin lisää ja myös naistyöpaikkoja, palvelualan yritysten työpaikkoja, itäiseen Suomeen. Keskeiset sektorit ovat varmastikin metsäsektori kokonaisuudessaan ja siihen liittyvä mekaaninen puunjalostus, kiviala, Pohjois-Karjalassa varsinkin sekä kivi, muovi että metalli, ja ylipäänsä elintarviketalouteen ja maaseutuyrittäjyyteen liittyvä yritystoiminta ja osaamisen vahvistaminen. Jalostustoimintaa siellä tarvitaan lisää.

Lakialoitahan kattaa myös matkailuelinkeinon, erityisesti pienyritystoiminnan sillä puolen. Uskon, että verkostoituneen matkailualan vahvistaminen ja luontoa hyväksi käyttävä matkailutoiminta sopii hyvin itäiseen Suomeen ja sillä on hyvät kasvunäkymät, kunhan vain vahvistetaan edellytyksiä myös investointien osalta ja tällä tavoin voidaan selkeästi myös hillitä nyt karkaamassa olevaa muuttoliikettä, joka edelleen heikentää alueen kehitysnäkymiä. Muuttoliikethän on valikoivaa, kuten me kaikki tiedämme. Se kohdistuu nuorempiin ja parhaiten koulu-

tettuihin ja tätäkin kautta heikentää tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksia.

Ed. Pulliainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Aikanaan 70-luvulla, taisi olla 60-luvullakin, oli käytössä erinäköisiä verotusporkkanoita, joilla voitiin ohjata yritysten sijoittumista eri alueille. Silloin taidettiin puhua jostain kehitysaluealainsäädännöstä tai miten se nimike olikaan. Olen miettinyt, mitä seuraamuksia siitä oli ja mitä tapahtui itäisessä Suomessa, lähinnä kun olen periferiasta eli Pohjois-Karjalasta, joka ei tänään ole mikään periferia, vaan siitä alkaa pikkujalaa kehittyä ihan keskeinen paikka. Siellä monet senaikaikaiset, veroetujen myötä tulleet yritykset ovat yhä pystyssä. Ne ovat vakaita. Sinne saatiin lähinnä puunjalostuksen, osin metalliteollisuuden yrityksiä, ja ne sijoittuivat pelkästään sen edun turvin, mikä oli verotuksellisesti saatavilla.

Siitä ajasta yritysverotussysteemi on muuttunut jonkin verran. Tänä päivänä se porkkana ei ole ihan niin iso. Se hyöty ei tule olemaan niin iso kuin senaikaikaisessa systeemissä.

Aikanaan Itä-Suomi-työryhmä pohti, millä tavalla Itä-Suomi saataisiin nousuun, mitä temppeja pitäisi tehdä, millaisia toimenpiteitä lainsäädännössä, millaisia porkkanoita pitäisi saada lainsäädäntöön siten, että se alueellinen kuihtuminen, mikä on tapahtumassa ja näkyy kaikissa tilastoissa lisääntyvänä muuttoliikkeenä ja ikään kuin kurjistumisena, saataisiin pysäyttämään ja suunta olisi nouseva. Silloin päätettiin Itä-Suomi-työryhmässä semmoiseen ajatteluun, että se, mitä esitän tässä lakialoitteessa eli vapaa poisto-oikeus investoinneista, olisi mahdollinen.

Meillähän on laki korotetusta poistosta, joka hiljattain vasta oli eduskunnassa, mutta se on aika rajattu. Siinä enintään muistaakseni 50 prosentilla määrättyllä alueella voi poistoja korottaa mutta tässä lakialoitteessa lähdetään siitä, että periaatteessa yritys voisi poistaa yhtenä vuotena vaikka koko tehdyn investoinnin. Se tarkoittaa sitä, että semmoisen yrityksen, joka sinne sijoittuu ja investoi, täytyy olla hyvä, niin että se tuottaa myös. Poistojahan ei voi tehdä, jos ei ole tuottoja. Semmoisia yrityksiä me tarvitsisimme yhä edelleen.

Tiedän, että tässä asettuvat vastakkain Itä-Suomi ja muu Suomi, koska toisaalta muualla

Suomessa asuvat eivät pidä tällaisesta. Ymmärän kansanedustajien oman edunvalvonnan nimessä, että ainahan omia alueita pitää puolustaa ja ollaan kateellisia, jos jokin toinen alue saa jotain etua. Mutta tällä hetkellä valtionuosto on kuitenkin hyväksynyt sen periaatteen, että Itä-Suomi on erityiskohtelun alainen. Kaikkien ministeriöiden ja virkamiesten päätöksissään pitäisi ottaa huomioon Itä-Suomen näkökulma, ja siinä mielessä tämä on yksi merkittävä ripaus siihen soppaan. Kysymys tässä lakialoitteesta on kuitenkin määräaikaisesta laista. Vuosien 1998–2002 aikana tehdyistä investoinneista voisi tehdä vapaita poistoja.

Lisäksi tässä lakialoitteesta olen esittänyt Itä-Suomi -työryhmää laajemmin sellaista ajattelua, että alle kymmenen työntekijän yrityksissä vapaa poisto-oikeus ulotettaisiin koskemaan myös semmoisia investointeja, jotka on tehty jo vuosina 96–97 eli tänä ja viime vuonna. Vapaa poisto-oikeushan tarkoittaa sitä, että eihän tässä kierretä verotusta millään tavalla. Raha vain jää sen yrityksen käyttöön ja on todennäköistä, että kun yrityksessä on käytössä varoja ja se on tullut Itä-Suomeen, se tulee investoimaan koneisiin ja laitteisiin ja mahdollisesti se yritys on sitten elinvoimaisempi. Se voi jopa laajentaa toimintaansa. Sellaista me tarvitsemme. Emme me muuten pärjää tuolla alueella.

Ed. Väistö puhui meidän elinkeinorakenteestamme ja sen mahdollisuuksista. Itse otan vain yhden kaidan sektorin, vaikka minun aloitteessanihan puhutaan hyvin laajasti maaseutuammatteista, maaseutumatkailusta ja puutarhayrittäjyydestä, kaikesta mahdollisesta. Mutta yksi kaita sektori, jossa erityisesti näen olevan mahdollisuuksia, on mekaaninen puunjalostus, koska sillä alueella Pohjois-Karjalassa on isot mahdollisuudet. Meillä koko Suomessahan tietysti puunjalostus on painottunut hyvin pitkälle lähinnä kolmen ison metsäyrityksen varaan ja ne keskitävät toimintansa suuriin massoihin. Joku sahaa ja vie paljon raakana lautaa ja lankkua ulos. Jotkut tekevät sellua ja vievät sitä tai paperia ulos. Niiden kuutiohinta kuitenkin, mikä tulee valuuttatuloina, on hyvin pieni. Sen takia Pohjoisen Karjalan omat projektit lähtevät siitä ja tietysti koko Suomessakin puu-Suomi -vuoden myötä tuli paljon uusia asioita, jotka painottuvat siihen, millä tavalla voidaan puun kuutiohintaa nostaa, kun myydään se ulos. Pohjois-Karjalassa tähän liittyen on hyvin suuret mahdollisuudet ja erityisesti niiden osalta, jos sijainninhajaus, verotuus olisi mahdollista saada, se olisi yksi osa

etuutta, joka voisi houkutellessa myös muualta tulevia yrittäjiä.

Tietysti se antaisi myös mahdollisuuden jo paikalla oleville yrittäjille kehittää toimintaansa ja mahdollisesti suuryhtiöille, jos se rajataan niin, että pk-yritysraja voitaisiin katsoa toisella tavalla maakunnan alueella siten, että jos siellä toimii jonkin suuren teollisuuslaitoksen erillinen tehdas, ei koko henkilökuntaa laskettaisi näihin rajoihin, mitä tämä laki käsittää.

Mutta toivon vakaasti, että valiokunnassa asiaan paneuduttaisiin. Jos hallitus ei kovin paljon vielä lämmennyt tämmöiselle ajatukselle ja jos tämä nyt ei heti toteudu ensi vuoden alusta, niin ainakin sitten seuraavan vuoden alusta. Ei tässä nyt niin jäniksen selässä olla, kunhan yleensä toteutuisi, koska uskon tällä olevan kuitenkin hyvin paljon myönteistä vaikutusta kokonaisuutena sille, että Pohjois-Karjala ja itäinen Suomi, koska tämä kattaa koko Itä-Suomen alueen, tulee kehittymään.

Pyydän vielä anteeksi ihan lopuksi, että ilmeisesti ihan kaikkien Itä-Suomen kansanedustajien nimiä en ennättänyt kerätä, kun ajattelin, että saadaan aloite lähetekeskusteluun hyvissä ajoin. Mutta kaikki ovat ilmaisseet lämpimän tahtonsa olla mukana tässä.

Ed. Holopainen: Arvoisa herra puhemies! Kun ed. Lahtela totesi paikallaan yrittämisestä, joten minäkin puhun paikaltani.

Hallitushan todella teki viime keväänä erityisen päätöksen Itä-Suomen erityisasemasta, kun päätöksiä eduskunnassa tehdään. Joitakin konkreettisia porkkanoita on jo ollut näkyvissä, mutta näytöt erityisasemasta ovat ainakin vielä riittämättömät.

Ed. Lahtelan lakialoite on hyvä ja kannatettava. Lakialoite koskee Itä-Suomen läänin alueelle tehtävien investointien korotettuja poisto-oikeuksia. Tällä hetkellä Itä-Suomessa ja muun muassa Pohjois-Karjalassa työttömyys on vielä varsin korkealla tasolla eli 20 prosentin tietämissä. On kuntia, joissa työttömyys on jopa 25 prosentin paikkeilla. Sen vuoksi, kun lakialoite saa laajan tuen eduskunnassa, se kyllä piristää investointeja ja sitä kautta edistää työllistämistä ja hillitsee myös sitä muuttoliikettä, mikä tällä hetkellä on aivan liian voimakas.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Vaapaan poisto-oikeuden ideahan sisältyy tosiaan Itä-Suomi-työryhmän esityksiin. Itä-Suomi-työryhmän kaikista mietinnöistä, väliraporteista ja

loppuraporteista on tullut sellainen itäsuomalaisten poliittinen koraani, jota pitää siteerata jokaisessa budjettipuheenvuorossa ja aina silloin tällöin ottaa esille, että käy kunnon itäsuomalaisesta.

Itä-Suomi-työryhmän esityksiähän kuuluu tietysti laajalti kannattaa ja minäkin niitä kannatan oikein paljon. Tältä pohjalta varmasti moni meistä tähän ed. Lahtelan lakialoitteeseen on myös yhtynyt.

Jos vapaasta poisto-oikeudesta säädeltäisiin, niin kysymyksen olisi silloin yhtiöiden verohelpotuksesta käytännössä. Silloin Itä-Suomen osalta säädettäisiin alhaisempi verokanta alueella oleville yrityksille kuin muualla Suomessa. Tästä seuraisi tietysti se, että kuntien verotulot pienenisivät Itä-Suomessa alueella, jolla kunnallistalous on kuulemma muutoinkin ahtaalla, kuten ed. Väistö totesi.

Pitäisikö siis hyväksyä Itä-Suomen kunnallistalouden heikennykset vai pitäisikö samalla säätää, että yhteisöveron jako-osuus muutettaisiin Itä-Suomessa muuta maata enemmän kuntien hyödyksi valtion kustannuksella? Se olisi tietysti itäsuomalaisittain kiinnostava lähtökohta. Se alkaa olla jo niillä rajoilla aluepolitiikan esityksiä, joissa ainakin tämän savolaisen pokka alkaa pettää.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on sanottu, lakialoite on ihan hyvä. Tuon esille lakialoitteen kaksi keskeisintä kohtaa.

Itä-Suomessa yritysten perustamisia ja investointeja tapahtuu selvästi vähemmän kuin muualla maassa. Vapaa poisto-oikeuden kokeiluonteinen toteuttaminen Itä-Suomessa kompensoisi niitä kustannuksia, joita rannikkoseutujen yrityksiin nähden on enemmän. Myös kyseessä on merkittävä psykologinen viesti. Minusta psykologinen viesti on tässä ehkä tärkein.

Ed. Viitamies sanoi, että on kysymys verohelpotuksista yrityksille. Itse asiassa on kysymys veronmaksun siirtämisestä yrityksissä tuleville vuosille. Ainoa menetys yhteiskunnan kannalta on korkomeno siitä, että valtio ei saa verorahaa aikaisemmin, vaan se siirtyy tuleville vuosille, mutta se menetys on erittäin pieni.

Olen nautinut minusta tässä nyt kuitenkin on se, että valitettavasti Itä-Suomi-asia on vain lakialoitteen tasolla. Jos asia olisi lähtenyt hallituksen esityksestä, niin kuin meillä itäsuomalaisilla edustajilla on aina ollut suurena toiveena, ja oltaisiin käsittelemässä hallituksen esityksen pohjalta lakiesitystä, jossa tämä sisältö olisi, niin

silloinhan asia etenisi. Kuten näkyy, salissa keskustelevalle lähinnä itäsuomalaiset kansanedustajat ja valitettavasti asia nyt jää tähän. Mutta olen aina luottavainen, että toivottavasti tämä on taas sellainen signaali, että hallitus lämpäisi ajatukselle vielä ja vapaa poisto-oikeus Itä-Suomen alueelle tulisi. Ei se ole vielä myöhempiä. Pidetään kuitenkin keskustelua yllä muuallakin kuin tässä salissa.

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Vaikka toin suuren kasan papereita mukani puhujakorokkeelle, en aio puhua pitkään. Toitan aluksi aivan saman minkä edellinen puhuja eli ed. Lämsä siitä, että kun täällä on todellakin vain Itä-Suomen edustajia, niitä, jotka ovat ed. Esa Lahtelan lakialoitteen allekirjoittaneet, niin tämä osoittaa, että muiden edustajien keskuudessa tätä ei katsota ilmeisesti kovin keskeiseksi asiaksi.

Mutta sitten taustaan. Niin kuin edellä on tuotu esille, ed. Lahtelan lakialoite on sama kuin mitä Itä-Suomi-työryhmä esitti eli tämä on Itä-Suomi-työryhmän keskeisin esitys paitsi niin, että sitä on laajennettu siten, että voitaisiin ottaa myös takautuvasti vuodet 96 ja 97 mukaan. En lakialoitteen sisällöstä halua sen enempää sanoa. Minusta tämä on hyvä ja olemme yhdessä itäsuomalaisien edustajien kanssa tähän monta kertaa palanneet siitä lähtien, kun Itä-Suomi-työryhmä syksyllä 96 esityksensä teki.

Haluun silti pohtia hieman Itä-Suomi-työryhmää. Hallituksen laittoi pystyyn Itä-Suomi-työryhmän juuri siitä syystä, että Itä-Suomessa elinkeinoelämän pohja ja yritystoiminnan perusta on huonommalla jamalla kuin muualla päin Suomea. Siltä pohjalta työryhmä laitettiin etsimään niitä konkreettisia keinoja, joilla yritystoiminnan perustaa pystyttäisiin vahvistamaan.

Tulokset hallituksen puolelta eivät kyllä minun mielestäni ole kovinkaan suuret vielä ainaakaan näiltä erin. Mutta toivon, että loppuvaiheella hallitus osaltaan petraisi näissä asioissa. Valtioneuvostohan teki helmikuun alussa periaatepäätöksen Itä-Suomen tukemisesta. Samassa yhteydessä tehdessään periaatepäätöksen hallitus linjasi erityisesti nimenomaan valtiovarainministeriön ja valtiovarainministerin vuoksi, että ei voida sallia tällaisia alueellisia erityisratkaisuja, erillisiä veroratkaisuja edes kokeiluonteisest. Se on minusta se suurin kivi, miksi tämä ed. Lahtelan aloite ei voi edetä eikä hallitukselta voida sängen positiivisessa hengessä odottaa esitystä tässä asiassa. Pidän sitä erittäin huonona.

Samoin on Itä-Suomi-työryhmä raportoinnissaan tässä väliaikana kiinnittänyt huomiota asiaan.

Kun katsoin asiaa periaatepäätöksen teosta, niin Itä-Suomi-työryhmän mukaan VM:n kanta yritysverotusta koskevaan esitykseen plus ulkomaisia investointeja helpottavaan esitykseen on ehdottoman negatiivinen. Siteeraan suoraan: "Ministeriö esittää laajat perustelut näkökannalle, jonka mukaan vapaan poisto-oikeuden ottaminen käyttöön Itä-Suomessa ei ole missään tapauksessa ajateltavissa. Ehdotus ulkomaisten yritysten alemmasta yritysverokannasta tulee ehdottomasti jättää toteuttamatta." Aika kovaa tekstiä.

Olen joutunut viime aikoina pohtimaan monen muunkin asian kohdalta, mihin perustuu se, että hallitus vastaa aika monta kertaa, että alueelliset kokeilut eivät ole mahdollisia. Toisaalta periaatepäätöksessä, jonka hallitus helmikuun alussa teki, sanotaan aivan selkeästi, että alueelliset työllisyys- ja muut kokeilut käynnistetään Itä-Suomessa. Minun ymmärtäkseni yhtään alueellista työllisyys- sen paremmin kuin mitään muutakaan kokeilua ei ole käynnistetty, eikä minulla ole tiedossa, että hallitus sellaisia olisi tähän taloon tuomassakaan. Minun mielestäni tässä on aika iso ristiriita hallituksen periaatepäätöksen ja toiminnan välillä.

Ilmettelen tätä aika paljon myös siksi, että vaikka valtiovarainministeriö sanoo jatkuvasti, että emme voi antaa alueellisia verohuojennuksia, koska ne eivät sovi EU-kaapuun ja kilpailu vääristyy, niin minulla on se käsitys, että kyllä EU-maista muun muassa Irlannissa on pystytty tekemään aika laajakin paketti, jolla on helpotettu yritysten toimintaedellytyksiä. Ainakin sen tiedon mukaan, mikä minulla on, Irlanti voi tänä päivänä erittäin hyvin. Monet valiokunnatkin tästä talosta ovat käyneet tutustumassa Irlannin nousuun, Irlannin ihmeeseen.

Ajatellaan Norjaa. Norja ei ole EU-maa, mutta tiedämme myös, että Norjassa on tehty erittäin kovia toimenpiteitä Pohjois-Norjan puolesta. Katsoin listaa niistä ja siellä on muun muassa: ei työnantajamaksuja, alennetut puheluiden hinnat, ei investointimaksua rakentamisessa eli erittäin monia erilaisia konkreettisia asioita.

Ilmettelen sitä, että meiltä Suomesta ei löydy poliittista tahtoa saada myös alueellisia kokeiluja aikaiseksi. Mielestäni hallituksen pitäisi nyt vastata siihen huutoon, koska hallitus on itse Itä-Suomi-työryhmän laittanut pystyyn. Korostan sitä, ettei se tarkoita, että mahdollisesti myöhem-

min ei muille, vaan pitäisi pystyä aina tarkastelemaan asioita sen mukaan, mitä minkin ja kunkin alueen erinäköiset mittarit ja tilastot kertovat.

Pidän erittäin hyvänä ed. Lahtelan lakialoitetta ja toivon, että teemme työtä asian eteenpäin menemiseksi tässä talossa.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela vetoaa jo seuraavaan hallitukseen, kun arvelee ettei hänen lakialoitteensa pysty toteutumaan vielä ensi vuonna. Hänen aloitteeseensa oli helppo yhtyä, kun se sisältyi Itä-Suomi-työryhmän raporttiin. Olemme tietysti puhuneet vapaan poisto-oikeuden puolesta ja myös verohelpotusten myöntämisestä muualta tuleville yrityksille. Olemme puhuneet niistä viranomaisten ja yrittäjien kanssa ja vedonneet eri tahoihin. Kaikki näyttävän kyllä myöntävän, että tällä saataisiin konkreettista aikaan, mutta toteuttamisesta ei ole saatu minkäänlaista varmuutta.

Kuten ed. Vehviläinenkin mainitsi, Irlannissa on saatu samantapaisilla toimenpiteillä työttömyys selvään laskuun. Sinne on tullut ulkomaisia yrityksiä, joissa on tuhansia uusia työpaikkoja, ja talous on elpynyt aivan huomattavasti.

Valtiovarainministeriö ei todellakaan ole lämmennyt asialle eikä ole näyttänyt vihreää valoa. Vetoan hallituspuolueiden, erityisesti kokoomuksen edustajiin, että he käyttäisivät vaikutusvaltaansa ja koettaisivat ministeri Niinistölle kertoa, minkälaista Itä-Suomessa on ja kuinka olemme valmiit tekemään oman osuutemme ja nostamaan taloutta kuntoon, kun saamme siihen pieniä lisäpötkuja.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Aluepolitiikan lähtökohtana meillä on koko maan tasapainoinen kehittäminen. Ymmärrän, että se on myös Lipposen hallituksen lähtökohtana, sekä sosialidemokraattien että kokoomuslaistenkin ja vasemmistoliittolaisten, mitä joukkoja hallituksessa laajasti eduskunnan laidalta ja toiselta on. Siitä syystä nyt tuntuu siltä, että olisi todella korkea aika ottaa tavoitteen toteutumisesta myös vastuuta.

Meillähän aikanaan Suomessa puhuttiin varsin yksituumaisesti yritysten sijainninohjauksesta ja se toi tuossa tilanteessa myönteistä tulosta. Nyt pitäisi kenties enemmän puhua yritysten omatoimisesta sijoittumisesta, ei niinkään siitä, että niitä eri toimin valtiovallan toimesta ohjattaisiin sijoittumaan, vaan että ne itse sijoittuisivat tai vahvistaisivat toimintaansa, lisäisivät työpaikkojaan ja että tultaisiin mukaan luomaan ja

vahvistamaan edellytyksiä tähän. Nähdäkseni tämän tyyppinen lakialoite ja verotuksellinen menettely, joka tähän sisältyy, tavallaan tasaisi edellytyksiä. Se ei toisi mitään lisää, mitään parempaa kuin muuallakaan, vaan poistaisi niitä ongelmia, joita siellä on ja tasaisi näin yrittämisen ja yritystoiminnan kehittämisen edellytyksiä. Siitähän tässä on kyse. Pitää siis enemmän viedä työpaikkoja sinne, missä on osaavia ihmisiä, kuin niin, että vahvistaa muuttoliikettä ja siirtää ihmisiä sinne, missä on muitakin ongelmia. Vietäköön työtä ihmisten luo, missä on valmiit palvelut, valmiit asunnot, valmiit elämisen edellytykset.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistön puheeseen on hyvä jatkaa: ja puhdas luonto ja kaikki mahdollisuudet lisäksi vielä.

Ed. Vehviläinen otti Irlannin mallin, mitä siellä tapahtuu. Siellähän on käytetty aika paljon veroetuksia, veroporkkanoita sijainninhajauksessa. Kun valiokunta siellä kävi, niin siellähän kerrottiin tarinoita, että monikansalliset tietokonejätit olivat tulleet sinne, tuoneet jopa kymmeniätuhansia, puhuivat sadoistakin tuhansista, mutta ainakin kymmeniä tuhansia työpaikkoja Irlantiin. Tämä aloitehan koskee pelkästään Itä-Suomea, mutta meidän pitäisi miettiä, millä tavalla nyt, kun ollaan suurena unionissa, voitaisiin saada ulkomailta tulemaan yrityksiä Suomeen. Meidän pitäisi katsoa pitemmällä aikavälillä tätä asiaa, tässä tapauksessa itäsuomalaisesta näkökulmasta, mutta sitten laajemminkin. Hetkellinen helpotus verotuksessa on vain lyhytaikainen juttu, investointi voidaan poistaa nopeammin, mutta pitkän päällehan se tarkoittaa, että yritykset tulisivat maksamaan meille veroa ja olisivat toimivia hyviä yrityksiä. Ei sellaiseen nikkarointiin ja lyhytjanteeseen ajatteluun pitäisi lähteä, että tällä helpotetaan ja annetaan autuutta. Tällähän turvataan vain, että meillä on hyviä yrityksiä ja ne pystyvät toimimaan jatkossakin.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! En nyt sano, että vaatimus vapaasta poisto-oikeudesta on kupla tai valkoinen elefantti Itä-Suomen osalta, mutta kyllä se myös Itä-Suomen itsensäkin kannalta on ristiriitainen esitys. Vapaa poisto-

oikeus merkitsee yhtiöitten verohelpotuksia. Se alentaa alueen kuntien verotuloja ja heikentää siten kuntien mahdollisuutta tuottaa peruspalveluita. Jokainen vuosi tällaisessa tilanteessa on tietysti ongelmallinen kuntien ja kuntien asukkaiden kannalta. Samoin vapaa poisto-oikeus kannustaa yrityksiä tekemään investointeja muillakin kuin kannattavan liiketoiminnan ja yritystoiminnan perusteilla, mikä ei voi olla pitkällä tähtäyksellä myöskään Itä-Suomen kannalta järkevä asia.

En nyt suoranaisesti vastusta vapaata poisto-oikeutta. Pidän tärkeänä, että Itä-Suomeen on ylipäättään kiinnitetty huomiota, mutta katson, että Itä-Suomen tulisi hakea potkua yritystointaansa omia vahvuuksiaan ja osaamistaan kehittämällä eikä niinkään vaatimalla tilapäisesti muuta maata helpompaa taloudellista toimintaympäristöä. Seuraavaksi kait sitten vaadittaisiin alueellisia työehtosopimuksia, joissa Itä-Suomessa voitaisiin maksaa esimerkiksi 50 prosenttia niistä palkoista, jotka lännessä ovat voimassa.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Viitämies puuttui oikeastaan siihen seikkaan, jonka takia itse aiemmin pyysin puheenvuoron. Minustakin vapaassa poisto-oikeudessa on pulmia, jotka ovat kenties jääneet analysoimatta silloin, kun tätä lakialoitetta on tehty. Se vapaa poisto-oikeus todellakin näkyisi välittömästi kuntien verotuloissa, ja siihen kunnilla ei ole varaa. Sen jälkeen kyllä voitaisiin myös sanoa, että väärin poistettu, ilmeisesti jopa perustellusti, koska se voi vääristää sitä rakennetta, jolla yritykset toimivat.

Kun ed. Väistö puhui omatoimisesta sijoittumisesta ja sitten keskustelussa on vilahtanut Irlanti ja sen sijainninhajaus, niin minusta nämä kaksi ajatusta ovat hyvin tärkeitä myös Itä-Suomen kannalta. Minä en halua olla nyt yhtään ilkeä tälle lakialoitteelle, mutta kun Suomessa on nyt kamppailtu irti hehtaarialuepolitiikasta, siis siitä, että tehdään jokin alue ja sitten sinne pannaan rahaa ja katsotaan, miten käy, niin minä näen hiukan nyt, anteeksi vain hyvät kivat allekirjoittajat, tässä vivahdetta sen kaltaisesta ajattelusta, johon meillä suomalaisilla ei enää ole varaa. Tässä mielessä Irlanti kyllä kelpaa erittäin hyväksi malliksi. Ne yritykset, jotka sinne Irlantiin ovat menneet, ovat mitä suurimmassa määrin tietoteknisiä yrityksiä, joille sijaintipaikka tietenkään ei ole olennainen nykitekniikan aikana.

Ed. V e h v i l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt oikein ymmärrä tätä ed. Kekkonen moitetta, miten hän nyt tässä lakialoitteen ensimmäistä allekirjoittajaa moittii. Tämä aloitehan oli hyvin arvovaltaisen Itä-Suomi-työryhmän keskeisin esitys. Eli sillä tavalla minusta tuntuu, että tämä on kyllä aika pitkäänkin pohdittu. Hyvä, että ed. Kekkonen antaa myös Irlannin mallille tukensa, mutta minä ainakin näen niin, että kun Itä-Suomi-työryhmä perustettiin, kysymys oli siitä, että etsitään konkreettisia keinoja, joilla elinkeinoelämän ja yritystoiminnan perustaa vahvistetaan, sellaisia keinoja, jotka auttavat kaikkea yritystoimintaa, ei vain tehdä sellaista politiikkaa, että annetaan rahaa johonkin tien korjaamiseen tai lisärakentamiseen yliopistolle, vaan etsitään myös tällaisia keinoja, joilla pystyttäisiin koko elinkeinoelämän perustaa vahvistamaan. Se on minun mielestäni oikeanlaista aluepolitiikkaa. Suomessa pitäisi olla sellainen poliittinen tahto, että voitaisiin ottaa mallia sekä Irlannista että myös Norjasta.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkoselle voisi todeta, kun hän sanoi, että väärin poistettu, sen verran historiasta, että joskus 70-luvulla sekin työpaikka, missä 24 vuotta toimin, tuli vapaan poisto-oikeuden ansiosta. Se on varmaan väärin poistettu ed. Kekkonen mielestä, kun tämmöistä tapahtui. Niitä yrityksiä tuli monta sinne seutukunnalle Pohjois-Karjalaan, Enson suursaha, joka tänä päivänä taitaa olla Euroopan suurin, se liimatehdas, missä itse olin, monta muuta yhteisöä, Marimekko, Martela. Tällaiset firmat sijoituivat sinne. Jos vapaata poisto-oikeutta ei olisi ollut 70-luvulla, niin yrityksiä ei tullut sinne. Jos ed. Kekkonen katsoo lyhyellä jänteellä, vuoden kahden jänteellä, silloin voi jo päätyä tuommoisiin johtopäätöksiin. Jos sitä ei olisi silloin toteutettu ja olisi ollut samanlainen ajattelu kuin ed. Kekkosella nyt, niin alue olisi periferiaa. Todennäköisesti minäkin olisin ollut Uudenmaan vaalipiirissä kamppailemassa suurista äänimassoista, mutta nyt minä olen siellä kurjassa Karjalassa ja tappelen edelleen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Itä-Suomen taloudellisen ja elinkeinoelämän kehityksen jarruna ovat hyvin suurelta historialliset syyt, sellaiset historialliset syyt, joita ei ole Irlannissa ja joita ei voida poisto-oikeuksilla poistaa. Ne syyt ovat historialliset ja maantieteelliset, niin kuin sanoin. 40-luvun jälkeen Itä-Suomeen ei

varmasti ole yhtä hanakasti tullut suuria yrityksiä eikä tänä päivänäkään vielä. Se on aivan luonnollista, turha tässä on salailla, se on Venäjän läheisyys, joka on siihen varmasti vaikuttanut ja vaikuttaa vielä tänä päivänä ja väheneväsä määrin myös jatkossa. Se on tämä historiallinen totuus.

Se saattaa olla kuitenkin jossakin vaiheessa myös suuri rikkaus. Ajatellaan, että nämä olosuhteet muuttuvat. Kun Venäjällä luotettavasti markkinatalous saa yllötteen, kun Venäjä liittyy Euroopan unioniin ja on yhtä kokonaista talousaluetta ja se historiallinen epäily, joka on ollut varmaan vuosisadat ja vuosituhannet, poistuu raja-alueelta, niin varmasti silloin se on tasapuolisesti kilpailemassa kaikenlaisista elinkeinoelämän sijoituksista. Tietenkin siellä on muitakin rasitteita olemassa, mutta onhan siellä kuitenkin Itä-Suomelle satamat ja muut, jotka pystyvät vetämään ja viemään, mitä siellä tuotetaan, tämä ei ole suurena esteenä. Mutta näen kyllä näin maallikkojärjellä, että edelleen pieni kylmän hongan tuntu itäiseltä rajalta estää, se pitää pientä routaa itärajalla, mutta tulevaisuudessa se on varmaan rikkaus. Näin minä uskon ja toivon, ed. Kekkonen. Minä tiedän, ettette usko sanaakaan, mutta en minä siitä mitenkään ole rasittunut.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ed. Viitamies väheksyy yritysten vapaata poisto-oikeutta yritysten toimintaa vilkastuttavana tilapäisenä keinona, niin kuin tässä on tarkoitettu, eikä välitä myöskään uusien yritysten hankkimisesta Itä-Suomeen. Työttömyysprosentit siellä ovat kunnista riippuen 20 prosentin molemmin puolin. Aika monessa kunnassa on enemmän kuin joka viides työttömänä. Kun hän vetoaa siihen myös, onko kunnilla varaa näihin verotulomenetyksiin, minä kysyisin, onko kunnilla varaa menettää yrityksiä, menettää työttömiä muuttoliikkeen myötä ja menettää verotuloja ja maksaa työttömyys- ja toimeentulotukea, asumistukea jne. taloudellisesti ja henkisesti vaikeassa asemassa oleville asukkaille.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ihmettelen ed. Viitaniemen näkemystä. Hän on yhtenä itä-suomalaisena kansanedustajana tämän lakialoitteen allekirjoittanut ja nyt sanoutuu tavallaan siitä irti. Onko niin, että ed. Viitamielle riittää se, että saatiin runnottua Itä-Suomen suurlääni ja Mikkeli sen pääkaupungiksi? Minusta tämä ei saa riittää. Itse vastustin sitä hanketta, mutta olen lämpimästi näiden Itä-Suomen alueellista

kehitystä ja elinkeinopohjan vahvistumista edesauttavien hankkeiden takana. Tiedän, että siellä pitää tehdä itse paljon, mutta siihen pitää tulla myös valtion mukaan omalla selkeällä yrittäjätoiminnan vireytymistä edesauttavalla panoksella.

Kuntien talouden kannalta ongelmallisempi on paljon se, jos väki muuttaa pois ja jos työttömyys jatkuu korkeana. Lyhytaikaiset verotuksellisetkin menetykset ovat siedettävissä, jos väestön määrä pysyy ennallaan tai vahvistuu ja jos veronmaksukyky vahvistuu, jos työllisyys paranee.

Minusta juuri tämän tyyppinen alueelliseen kehitykseen ja omiin vahvuuksiin rakentuva malli, jota nyt ollaan tekemässä, on mitä parhaita koko Suomen kannalta pitkässä juoksussa.

Kyllä ed. Aittoniemi on minusta siinä oikeassa, että Itä-Suomessa nyt mahdolliset siellä nähtävät heikkoudet ovat kääntymässä hyvää vauhtia vahvuudeksi, ja sekin on asia, joka meidän pitäisi tässä maassa muistaa.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Yritysten poisto-oikeus mielestäni vain tasaisi alueiden tämänhetkistä eriarvoisuutta. Jos ajatellaan esimerkiksi niitä ongelmia, mitä nykyinen niin sanottu tasainen järjestelmä tuo, niin sanotaan nyt esimerkiksi bensalitra voi olla pääkaupunkiseudulla yli markan halvempaa kuin esimerkiksi Lapissa tai Itä-Suomessa. Me olemme poistaneet nyt kaikki nämä niin sanotut epätasarvoiset asiat, ja se voi olla myös aika lailla ongelmallista.

Olisin halunnut puuttua alueellisiin kokeiluihin, joita valtioneuvoston periaatepäätöksessä on. Kainuussa on tekeillä yksi sellainen, ja toivon, että kun saamme sen valmiiksi, se saisi ymmärtämistä myös täältä. Mutta minua huolestuttaa erityisesti työministerin vastaus ed. Anu Vehviläisen kirjalliseen kysymykseen, jossa työministeri sanoo, että Nurmeksen kokeilu olisi ollut hallitusmuodon vastainen sen vuoksi, että kansalaisia ei voi laittaa eriarvoiseen asemaan, jos siellä olisi 20 työtöntä päässyt tällaiseen kansalaistyöhön, kokeiluun nimenomaan. Näen, että tässä valtakunnassa on paljon suurempia eriarvoisuuksia, esimerkiksi se, että osa palkansaajista pystyy siirtämään nimenomaan johtajatasolla osan palkastaan pääomatuloksi, jolloin siinä voi todellakin miettiä sitä, ovatko kansalaiset lain edessä samanarvoisia vai eriarvoisia.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Ihän ensimmäiseksi ed. Vehviläiselle. En millään muotoa moittinut tämän lakialoitteen ensimmäistä allekirjoittajaa. Ei siihen ole mitään syytä.

Ed. Aittoniemi sanoi, että ed. Kekkonen ei usko sanaakaan, mitä hän puhuu. Ed. Aittoniemi, aivan päinvastoin. Toivon teidän huomaneen, että nyökkäilin kuin niin sanotusti kyntöruuna käyttäkseni itäsuomalaisista ilmaisua teidän puheessanne. Uskoin aivan joka sanan. Olen todellakin sitä mieltä, että itäisen Suomen mahdollisuudet ovat eurooppalaisessa muutoksessa, siinä muutoksessa, mikä tulee vääjäämättä näkymään muutoksena rajamme toisella puolella, joka tulee heijastumaan meille.

Toivon, että rouva puhemies ei pahastu, kun vetoan hiukan häneenkin. Me olemme itäsuomalaisia kansanedustajia myös, vaikka vaaliraja kulkee hiukan sillä tavalla, että me jäämme toiselle puolelle. Meidän optimismimme itäisen Suomen siinä osassa, mitä me edustamme, lähtee juuri siitä seikasta, mihin ed. Aittoniemi viittasi, siis siitä, että Venäjä pääsee jaloilleen, Venäjä saa struktuurinsa sellaiseksi, että he ovat kumppaneita samalla tavoin kuin ovat eräät muut maat lännessä, jolloin ne mahdollisuudet, jotka meillä siellä nyt jo ovat, saattavat moninkertaistua.

Mutta sillä, arvoisa rouva puhemies, ei ole tekemistä suoranaisesti tämän tyyppisten lakialoitteiden kanssa. Näillä voidaan pieni hetki siirtää asioita eteenpäin, mutta näillä ei voida asioita ratkaista. Enkä ole ollenkaan varma, etteikö tällainen lakialoite saattaisi jossain tietyssä tilanteessa toimia erinomaisen hyvin toteutusesaan, mutta minun mielestäni se hetki ei ole juuri nyt.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Haluan myös ilmoittaa ed. Aittoniemen linjalle sikäli, että hänen analyysinsä Itä-Suomen ongelmista oli aivan oikea. Historialliset syyt pitkältä, kaukaa historiasta ovat tietysti alueen ongelmia. Siitä lähtien kun Pietari Suuri on vaikuttanut Itämerellä, Itä-Suomessa on ollut Länsi-Suomea hankalampaa toimia elinkeinoelämässä.

Se, mitä olen halunnut sanoa, edustajat Rehn ja Väistö, on, että ei Itä-Suomen omakaan elinkeinopolitiikka voi perustua, jos se haluaa olla kestävä, siihen, että haetaan ja mangutaan taloudellisesti muuta Suomea selvästi edullisempaa toimintaympäristöä. Kyllä meidän täytyy pystyä hakemaan omat vahvuudet ja kehittämään niitä,

lisäämään alueen osaamista ja lähteä sitä kautta omaehtoisesti rakentamaan elinkeinoelämälle edellytyksiä ja sitä, että yritykset siellä voisivat uusia työpaikkoja synnyttää.

Tietysti siitä, kun havaitaan Itä-Suomen ja toisaalta markkinatalouteen kehittyvän Venäjän välinen kohtalonyhteys, seuraa myös havainto koko Suomen kansallisesta intressistä, joka on se, että pidetään huoli Itä-Suomen henkisestä ja fyysisestä infrastruktuurista, jolloin Suomi kansakuntanakin voi Itä-Suomea hyödyntäen hyödyntää Venäjän kasvua.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitamiehelle sanoisin, että onneksi hän siinä vaiheessa, kun Itä-Suomeen rakennettiin uudenlaisia rahoitusmuotoja yritysten toiminnan edistämiseksi, oli valmis kannattamaan edes niitä. Ne olivat alueellisia, ja niillä varmasti on saatu melkoisesti tarmokkaille yrityksille sitä lisäpotkua, jota kaivattaisiin myöskin näillä toimenpiteillä, mitä ed. Lahtelan laki-aloitteessa esitetään.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksiin panemme paljon siellä painoa ja olemme valmiit tekemään työtä, mutta korostan edelleenkin, että tilapäisenä keinona nämä vapaan poisto-oikeuden ja muualta tulevien yritysten lievät verohelpotukset olisivat niin mitättömiä kustannuksiltaan, että ne toisivat myönteisinä, positiivisina vaikutuksina sen rahan takaisin.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti ed. Rehnille sen verran, että kannatan kaikkia järkeviä asioita. Olen yrittänyt problematisoida sen, että tämä asia, mikä nyt on käsillä, ei ole ristiriidaton, ei myöskään Itä-Suomen kannalta.

Sen verran vielä ed. Väistölle, että se, että Itä-Suomen lääni perustettiin ja Mikkelistä tehtiin läänin hallintopääkaupunki, ei ole missään tapauksessa alueen kehittämisen kannalta vain riittävä toimenpide. Se on hyvä alku ja siitä varmasti päästään yhteistyössä eteenpäin. Haluan sanoa, ettei Itä-Suomeen kannata haalia sellaisia yrityksiä, jotka eivät kykene itse investoimaan ilman veronmaksajien apua. Eivät ne jatkossakaan pysty toimimaan ilman veronmaksajien apua. Tästä on Itä-Suomessa kysymys. Emme me voi jatkuvasti turvautua siihen, että valtio pelkääntään auttaa yritystemme toimintaa eteenpäin.

Kyllä meillä on paljon myös omassa pesäsamme likapyykkiä pestävänä. Niin kauan kuin

Joensuussa ja Mikkelissä on sellaisia ongelmia, joita lehdissä on mainittu, rasismia jne., on vaikea esitellä jollekin hyvälle ulkomaalaiselle tietokonealan yritykselle, että meillä olisi teille sopivat toimitilat meidän kaupungissamme.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Länsisuomalaisena, mutta Itä-Suomen ystävänä kannatan kaiken näköisiä toimenpiteitä, joilla Itä-Suomi saataisiin nykyistä paremmin jaloilleen.

Ed. Lahtela aktiivisena kansanedustajana on tehnyt tässä yhden aloitteen, jolla Itä-Suomea näiden näkemysten mukaan, mitä tässä paperissa on, voitaisiin auttaa eteenpäin. Nyt Itä-Suomessakin, Itä-Suomen läänissä on seutukuntia, jotka pärjäävät kansantulolla mitattuna varsin hyvin, huomattavasti paremmin kuin sellaisilla alueilla, jotka on luokiteltu astetta paremmiksi, astetta korkeammalle, esimerkiksi Kuopion seutu. Saattaisin ajatella sillä tavalla helposti, että nimenomaan Kuopion seutukunnalle, jossa muutenkin menee suhteellisen hyvin, tämä avustus olisi kaikkein parhaimpana apuna.

Nyt kun eduskunnassa ruvetaan tätä aloitetta käsittelemään, veikkaan ihan varmasti oikein, kun sanon, että nousee esimerkiksi Länsi-Suomen läänistä Keski-Pohjanmaalta ja Etelä-Pohjanmaaltakin seutukuntia, joissa menee todella huonommin kuin esimerkiksi Kuopion seutukunnassa. He haluavat päästä tähän samaan jakoon osallisiksi. Veikkaan, että tämä sinänsä hyvä aloite kaatuu siihen, että kaikki haluavat olla samaa kakkua jakamassa.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa rouva puhemies! Oli ihan ennalta jo arvattavissa, että tämän laki-aloitteen täällä esille tullessa varmasti keskustelu nousee, koska edustajat tulevat eri puolelta Suomea ja meillä jokaisella tietysti omat ongelmat on lueteltavana.

Mutta sen olisin halunnut sanoa ed. Viitamiehen puheesta, kun täällä viitattiin, että hän jollakin tavalla suhtautuu vihamielisesti yrityksiin, että me olemme ed. Viitamiehen kanssa aika usein keskustelleet näistä asioista eri yhteyksissä ja voin kyllä vakuuttaa, että niissä keskusteluissa hän ei ole suinkaan osoittanut tai julki tuonut vihamielisyyttä yritysmaailmaa kohtaan. Hän perusteli mielestäni aika hyvin sinänsä näkemyksensä. Näinhän kuuluu ollakin, että kyllähän yritysmaailma terveimmillään tietysti toimii omilla jaloillaan ja menee eteenpäin. Se on aivan luonnollinen juttu. Taisi ed. Kekkonenkin vähän sa-

mansuuntaisia ajatuksia esittää. Niihin on tietysti hyvä yhtyä.

Mutta kun ajattelee tätä tilannetta, jolloin kaikki kansantalouden käytettävissä olevat mittarit osoittavat, että Itä-Suomi on todella tällä hetkellä melkoisessa ahdingossa lähes kautta linjan muutamia harvoja alueita lukuun ottamatta, tuntuisi, että muutaman vuoden apuriske tällaisen verotusjärjestelmän muodossa saattaisi ehkä olla semmoinen asia, joka ainakin polkaisisi joillakin aloilla ja alueilla muutamia yrityksiä käyntiin. Viime kädessähan lienee niin, että tuskin tästä valtio paitsi kovin paljon rahojaan jää. Ne tulevat jossain määrin viiveellä.

Se, mitä ed. Viitames pohdiskeli kuntien yhteisöverokysymyksistä, on myös harkinnan arvoinen asia. Siihen se ainakin alkuvaiheessa johtaisi joillakin alueilla, jos ei jakoperusteisiin muutoksia tulisi, että joidenkin kuntien yhteisöverotuotto kyllä tipahtaisi.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Sain kimmokkeen tulla puhumaan tästä vähän enemmän kuin kaksi minuuttia ed. Kekkosen puheenvuorosta, joka oli sinänsä toiveita Itä-Suomelle antava, mutta niin kuin ehkä molemmatkin arvaamme, tämä parempi Itä-Suomen kuva realisoitunee ehkä kymmenen vuoden kuluttua, muutama vuosi sinne tai tänne, joka tapauksessa ei kovin pian.

Täällä on jo viitattu siihen, että meillä ei Itä-Suomessa ole aikaa odotella niin kauan, että Venäjän imu alkaa taloudellisesti vaikuttaa. Kuitenkin uskon, että siinä on rakenteellinen, lopullinen tai ainakin pitempiaikainen ratkaisu, että taloussuhteet ja kauppa Venäjälle toimii, koska talouden historia osoittaa, että Itä-Suomella on aina mennyt hyvin silloin, kun kauppa ja muut suhteet Venäjälle ovat toimineet. Tämä on pitkän aikavälin näkymä, mutta Itä-Suomelle saattaa tapahtua ja tulee tapahtumaan hyvin hankalia asioita, jos emme välittömästi puutu tähän tilanteeseen, mikä siellä nyt on.

Muuttoliike on todistettu ja todeksi havaittu asia, ja muuttoliike tarkoittaa Itä-Suomelle kaikkein pahinta mahdollista vaihtoehtoa. Sieltä muuttavat juuri nuoret, osaavat ihmiset ja tämä, jos mikä, on myös yritysalamme ollut hyvin hankala viesti.

Muuttoliike edellyttää välittömiä toimenpiteitä. Niihin kuuluu yhtenä lakialoitteen mukainen verotukseen liittyvä käytäntö enkä pidä sitä minäkäänlaisena mankumisena enkä kielteisenä asia-

na. Minusta viittaus siihen, että Itä-Suomessa turvaututaan vain mankumiseen, on Itä-Suomea sinänsä loukkaava. Me olemme viime aikoina tuoneet toki vaikeutemme esille, mutta ei se tarkoita sitä, että niiden varaan yksistään oman tulevaisuutemme hirttäisimme. Tämä oli lähinnä ed. Viitamiehelle, joka Juudaksen tavoin kieltänyt tämän lakialoitteen sen ensin allekirjoitetuun.

Me olemme varsin hyvin tietoisia Irlannin niin sanotusta hyvästä mallista Eurooppa-kohtaisessa tarkastelussa, Euroopan unionin sisällä tapahtuneessa tarkastelussa. Meillä on toki lähempänäkin hyviä esimerkkejä siitä, mitä on tehty ja mitä kannattaa tehdä alueellisen politiikan suhteen.

Eilen viimeksi itse näin televisiossa Norjasta esimerkin, jossa sekä työnantajan sivukuluihin puuttumalla ja myös verotuksellisiin keinoihin perustuen pyritään pohjoisen Norjan tyhjentymistä estämään. Ainakin alkuvaiheessa tämä toimi vaikuttaa tepsivän.

Ei tässä ole mistään sen kummemmasta kyse kuin Pohjois-Norjassakaan. Itä-Suomi suuralueena tarkastellen on bruttokansantuotteessa nyt todella niin paljon jäljessä ja yhdessä rajun muuttoliikkeen kanssa tilanne on siellä niin huono, että se vaatii välittömiä toimia, joista yksi on tämä lakialoitteen mukainen verotuskohtelu yrityksille.

Toki Suomessa tukipolitiikkaa harjoitetaan tänäkin päivänä. Kun 90-luvun alussa kauppa- ja teollisuusministeriön kautta niin sanottuihin vanhamuotoisiin tukiin käytettiin rahaa lähes miljardi markkaa, niin nyt sitä käytetään enää 200 miljoonan markan paikkeilla, kun taas samaan aikaan 90-luvun alussa Tekesille tuli noin parisataa miljoonaa markkaa rahaa. Sitä on siellä käytettävänä yli 2 miljardia markkaa tällä hetkellä. Se on siis kymmenkertaistunut ja Tekesin raha valuu lähestulkoon yksinään tänne eteläiseen Suomeen. Joutuu kysymään, miksi tätä tukea pitää pumpata erityisesti tänne Etelä-Suomeen näin paljon? Miksi sitä ei riittä jonnekin muualle? Vastaus on, että täällä on sen verran jo tätä teknologista massaa olemassa, että sitä kannattaa tukea rahalla, ja näin sitten tämä alueellinen jako kiihtyy ja sen mukana myös muuttoliike.

Näillä muutamilla ajatuksilla, arvoisa puhemies, halusin omalta osaltani liittyä tähän keskusteluun ja korostaa sitä, että ei tässä nyt yksin tähän asiaan pidä takertua. On varmasti kymmentäkin vielä muita asioita, jotka vaikuttavat Itä-

Suomen kehitykseen ja joista hyvin paljon ja suurin osa on omissa käsissämme.

Ed. Viitamiel (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oliko se Juudas vai Pietari, joka kielsi? (Ed. Kekkonen: Juudas!) — Ilmoittaudun sitten Pietariksi.

Kyllä Itä-Suomessa on paljon tehty ja saatu aikaan. Yliopistoa ja ammattikorkeakoulukustoa on ihan viime vuosina tihennetty ja kasvatettu. Tiedämme, että EU:n seuraavalle ohjelmakaudelle esitetään Itä-Suomeen rakennetukia, joita voidaan hyödyntää siellä nimenomaan yritysten ja niiden henkilökunnan koulutukseen ja kehittämiseen, mikä on merkittävä asia.

Tässä yhteydessä käsitellyssä on lakialoite vapaasta poisto-oikeudesta eli yritysten verohelpotuksista. On syytä nähdä, että vaikka se on kunnioitettavan Itä-Suomi-työryhmän esityksessä yksi kohta, niin se on selvästi myös problemaattinen esitys Itä-Suomen itsensäkin kannalta. On turha mennä tässä pelkästään valtiovarainministeriön mahtavien virkamiesten tai valtiovarainministerin äänen taakse. Kyllä tässä Itä-Suomenkin kannalta on omia pulmia, jotka ovat siis kuntien verotulojen aleneminen ja se, että yritysten toiminnalliset edellytykset rakentuvat silloin keinotekoisesti helpotetulle taloudelliselle ympäristölle.

Ed. Huuhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitamielille vielä sen verran, että en itsekään ole verotuksen ekspertti enkä siinä mielessä ole myöskään teidän opettajanne. Mutta itse ymmärrän tämän asian kyllä lähinnä siirrettynä verotuksen kysymyksenä. Ei tämä ole sellaista verohelpotusta kuin perinteisesti ymmärrämme, että yritykset pääsisivät ikään kuin veroikeestä eroon, vaan kyse on nyt juuri pikalääkkeenomaisesta toimenpiteestä, jossa lähivuodet ovat houkuttelevampia yrityksille kuin lopullinen verotuskohtelu, jossa yritykset kuitenkin veronsa maksavat.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Voisi kysyä niinkin, mikä on yhteiskunnan tehtävä sijainninhajauksessa, vai onko sillä tehtävää ollenkaan. Annetaanko markkinoiden täydellisesti mellastaa ja hoitaa systeemi vai pitääkö yhteiskunnan jollakin tavalla puuttua siihen ja katsotaanko se järkeväksi? Tällä hetkellä puhtaasti markkinoiden ohjauksessa tapahtuu niin, että yritykset sijoittuvat tänne ruuhka-alueille, ja monesti raaka-aineet tälläkin hetkellä tuodaan

monilta alueilta jalostettavaksi lähemmäksi asutuskeskuksia, missä on paljon ihmisiäkin. Tässä poisto-oikeudessa on kyse vain pienestä asiasta. Tällä voisi, jos se auttaisi, tehdä niin, että me jalostaisimme raaka-aineet, esimerkiksi puun, lähempänä kasvupaikkaa, ja valmiit tuotteet tuotaisiin tänne kulutuskeskuksiin. Tässä ei ole mistään suuresta asiasta kysymys, että yritykset voisivat jatkuvasti pumpata itselleen rahaa ja saada verohelpotuksia. Tämähän koskisi vain hyviä yrityksiä. Ei voi tehdä vapaita poistoja, jos ei ole tuottoa, ja sellaisia me Itä-Suomeen kaipaisimme.

Ed. Rehn epäili, että minä en usko tämän hallituksen tekevän sitä ja asia jää seuraavan hallituksen varaan. Onhan tässä vielä sellainenkin asia, että vuoden päästä alkavat vaalit olla lähellä. Jos nykyinen hallitus olisi viisas ja antaisikin vapaan poisto-oikeuden vaalien alla, niin se olisi oikein hyvä asia, enkä yhtään panisi hanttiin. Se ei olisi millään tavalla poliittinen eikä taktinen juttu, kun tämä kerran ajallisesti menee näin.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Minusta tässä ei puoluepolitiikan teolla pidäkään olla erityistä asemaa. Kaikkihan tästä ovat olleet Itä-Suomessa huolissaan, kaikki vastuulliset yhteiskunnalliset ja poliittiset tahot. Jos aluepolitiikan lähtökohdaksi hyväksytään se, että meillä Suomessa on erilaisia alueita ja eroja alueiden kehityksen välillä, niin silloin pitää tietysti miettiä, miten eroja voidaan tasata, miten voidaan tasata aluepolitiikan keinoin tai muilla toimenpiteillä yritystoiminnan virkistymistä, poistaa niitä eroja, joita sijainti tuo. Eli korostan sitä, että eihän tässä ole kyse mistään ylimääräisestä lisästä vaan tavallaan tiettyjen ongelmien poistamisesta ja lähtökohtatilanteen tasaamisesta. Siihen tarvitaan varmasti monia muitakin keinoja.

EU:ssa nämä asiat on tunnustettu minusta paremmin kuin nyt Suomen hallituksen politiikassa. Nyt tarvittaisiin välttämättä myös vastavoima EU-tilanteelle ja nyt uhkaamassa olevalle Emu-tilanteelle. Jos näiden annetaan vapaasti vaikuttaa, niin muuttoliike ja keskittyminen kiihtyy edelleen. Sen me kaikki tiedämme ja siitä syystä näillä toimenpiteillä nyt olisi kyllä minusta kiire.

Elinkeinoelämän edellytyksiä pitää kyllä vahvistaa myös siinä katsannossa, että kyllä meidän täytyy pitää Suomi asuttuna itäistä aluetta myöten. On tärkeätä, että siellä säilyy infrastruktuuri, johon ed. Kekkonen viittasi, että kykenemme

ottamaan vastaan haasteita ja mahdollisuuksia, joita Venäjän kehityksen myötä meille mahdollistuu. Se on tärkeätä tässä katsannossa.

Arvoisa puhemies! Edelleen minä kyllä ihmettelen ed. Viitamiiehen asennetta, kun hän ensin on ollut hyväksymässä aloitteen ja nyt vetäytyy siitä pois.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Tietysti alkaa olla vähän itsensä ja muiden toistamista, kun keskustelu pitkittyy moisesta asiasta. Mutta yritystoiminnasta ja sen ongelmista jotain tietävänä voin kyllä vakuuttaa, että on tilanteita, joissa yritykset tilapäisesti tarvitsevat jotakin apua. Tässä olisi erittäin edullinen tapa auttaa yrityksiä. Se olisi tavallaan kuin laina, jonka yritys myöhemmin maksaa takaisin sillä, että se pääsee jaloillensa ja luo tällä tavalla työpaikkoja, maksaa itse veroja ja sen henkilökunta maksaa veroja, se tuottaa jotakin jne.

Itä-Suomessa on paitsi tällaisia autettuja yrityksiä, myös korkeaa teknologiaa, joten kyllä pyrimme saamaan osan Tekesin tukirahoista sinne. Ei ole kyse siitä, että ihan kaikkien rahojen annettaisiin mennä Etelä-Suomeen. Samoin Itä-Suomessa on monenlaista uusyritystä, paljon palvelualan yrityksiä. Yritykset verkottuvat siellä parhaillaan hyvin voimakkaasti ja tuloksia saadaan monella tavalla. Tämä olisi vain yksi konsti muitten joukossa.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani vielä kerran puutun keskusteluun. Kun ed. Rehn luetteli vaikeuksia, mitä Itä-Suomessa on, niin tässä aivan yhtä perustellusti ja vielä perustellummin voisi sanoa, ja nyt puhun ihan eri vaalipiiristä kuin mistä itse olen, Hangon pulmista. Hanko on kauhistuttavassa tilanteessa tällä hetkellä. Se perusajattelu, jota olen yrittänyt tässä nyt viljellä, on se, että sellaisella hehtaari-kaupalla, kahmaloittain hyvän jakaminen jonnekin, se tie on kuljettu Suomessa loppuun. Se oli sitä kehitysaluepolitiikkaa, johon ei voi enää olla paluuta, vaan nyt tarvitaan hiukan täsmällisempiä toimenpiteitä. Viitataan Hankoon kontra Itä-Suomi.

Mitä tulee teologiseen puoleen, kun täällä oli hiukan erimielisyyksiä siitä, se on sillä tavalla, että Juudas petti, Pietari kielsi ja minä ilmoittaudun nyt Tuomaaksi, joka epäilee kaiken aikaa sitä keinoa, jota tässä tarjotaan. Tämän epäilykseni vahvistukseksi, arvoisa rouva puhemies, hiukan kyseenalaistan lakialoitteen perustelut. Tieto työttömyydestä perustuu lakialoitteessa

vuoteen 96 ja se on vanhaa tietoa. Tämän vuoden tilastoin voimme osoittaa, että pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt myös itäisessä Suomessa. Nuorisotyöttömyys on vähentynyt myös itäisessä Suomessa. Ylipäätänsä työttömyys on vähentynyt koko maassa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkonen on siinä mielessä oikeassa, että se on vanhaa tietoa. Se olisi ehdottomasti pitänyt korjata perusteluihin, mutta meillä on se tilanne yhä edelleen — nyt en tiedä Kymenlaaksoa, mutta tiedän Pohjois-Karjalan maakunnan — että vaikka työttömyys on lähtenyt laskuun, se laskee hirveän hitaasti. Nuori porukka eli alle kolmekymppinen väki karkaa sieltä pois ja se on se pahin ongelma. Meille jää ikääntynyttä porukkaa ja ikärakenne vääristyy jatkossa. Se jos pääsee tapahtumaan, niin se on tavallaan tuhon tie. Jos emme saa pysäytettyä sitä, saa niille ihmisille töitä, niin 10 vuoden päästä siellä ei ole paljon muita kuin eläkeläisiä. Pitäähän heille tietysti jonkin verran hoitajia olla. On myös susia ja karhuja ja erämaata. Mutta tällaista kehitystä ei soisi tapahtuvan pohjoisessa Karjalassa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kekkonen suureksi tyytyväisyydekseni aikaisemmin allekirjoitti minun näkemykseni siitä, että Itä-Suomea haittaavat historialliset rasitteet Venäjän läheisyyden vuoksi. En tiedä, onko tämä ollenkaan vastauspuheenvuoro, mutta kun hän totesi, että Hangossa menee huonosti, niin on todettava, että minä olen myös aina ollut kiinnostunut Hangosta ja Porkkalasta. On todennäköistä, että nämä historialliset rasitteet vaikuttavat myös Hankoon juuri pitkässä juoksussa.

Ed. V e h v i l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen puheenvuorossaan sanoi, että tämä on tällaista hehtaariyppäilyä ampumista eli tarkoitti ilmeisesti, että on niin isosta alueesta kysymys. Voin kertoa, että hallituksen puolelta on myös vastustettu pienempiäkin aloitteita kuten kansalaispalkkaa, kansalaistyöaloitetta, joka koskisi noin 40:tä henkeä. Sanotaan, että tämä ei käy, tämä on eriarvoistavaa ja loukkaa kansalaisten välistä yhdenvertaisuutta.

Sitten vielä ed. Viitamiiehelle. Samalla tavalla hieman ihmettelin sitä, että hän itäsuomalaisena sanoi, että me täällä vain manguutaan ja manguutaan lisää rahaa. Kyllä minä olen kuullut tässä

salissa, että muidenkin alueiden edustajat puolustavat ja tuovat oman alueensa asioita ja ongelmia esille eikä ed. Viitames heitä ole syyttänyt mankumisesta.

Mutta itse asiasta. Periaatepäätös tehtiin helmikuussa ja kysymys ei ole tässä pysyvän järjestelmän vaatimuksesta, vaan nimenomaan kokeilusta eli ei jatkuvaa köyhäinapua itäsuomalaisille yrityksille. Kaikki puolueet ovat mielellään sillä kannalla, että alueellinen tasapuolinen kehittäminen on tärkeää. Ihmettelen, miksi täällä ei riitä sitten rohkeutta tehdä mitään, vuorotellen aina tukea joitakin alueita muutaman vuodenkin ajan, että ne pääsisivät paremmin jaloilleen. Uskon nimittäin siihen, että jos Pohjois-Karjalan, Mikkelin, Kuopion alueen, koko Itä-Suomen alueen yritykset voivat hyvin, ne tuottavat koko Suomelle hyvinvointia, kasvattavat tätä yhteistä kakkua ja edistävät koko Suomen asiaa. Uskon siihen, että jos Itä-Suomen yritykset pärjäävät, se on kaikkien yksiselitteinen etu. Sen vuoksi minusta tätä aloitetta, mikä on ollut esillä, ei tule haudata.

Ed. Viitames (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehviläinen, kriittiset puheenvuoroni esimerkiksi Pirkanmaan ja Tampereen kaupungin jo vuosisataisista privilegioista aiheuttavat edelleen pelkoa ja inhoa pirkanmaalaisen kansanedustajien keskuudessa. En suinkaan ole kritisoinut pelkästään itäsuomalaista mentaliteettia.

Olen halunnut tässä keskustelussa sanoa sen, että Itä-Suomen itsensä kannalta on tuhoisaa ja vahingollista se, jos kehittämisajattelumme lähtee siitä, että pyrimme keinotekoisesti luomaan Itä-Suomeen taloudellista toimintaympäristöä, joka on muuta maata helpompaa yrityksille. Se tulee johtamaan kestäättömään tilanteeseen pitkän päälle. Sen sijaan pitäisi pyrkiä myös Itä-Suomi-työryhmän ja monien muiden esittämällä tavoilla vahvistamaan niitä vahvuuksia, jotka Itä-Suomen maakunnissa itsessään on ja lisäämään sinne osaamisen ja koulutuksen mahdollisuuksia. Sitä kautta Itä-Suomi kehittyy kestäväällä tavalla.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin olen Itä-Suomen ja Länsi-Suomen rajamailta Pertunmaalta ja vaimoni on Karjalan tyttöjä Tohmajärveltä eli kaikella lämmöllä tietysti Itä-Suomea ja sille tulevia hyviä asioita olen kannattamassa. Mutta kun ed. Vehviläinen totesi, että pitäisi sillä tavalla vuoron perään hakea kaikille

alueille kattavia alueellisia tukiaisia, niin sittenhän pitäisi itse asiassa säätää tukiaisivuorottelulaki ja vuosittain vain vaihdettaisiin aluetta. Jokainen voi arvata mihin sellainen johtaisi.

On oikeastaan aivan oikein ja nostan hattua ed. Viitamiehelle, että hän itäsuomalaisena kansanedustajana ja myös aloitteen allekirjoittajana uskaltaa silti käydä keskustelua ja analysoida tätä monipuolisesti ja miettiä monelta eri kantilta. Aloitteen perusteluissakin todetaan, että työpaikat keskittyvät rannikkoseudulle. Tässä on aivan lähellä alueita, Loviisan seutu ja Hangon seutu ovat isoja alueita, joilla on todella, niin kuin ed. Kekkonenkin sanoi Hangon alueesta, tilanne huonossa mallissa.

Kyllä myös silloin, kun selkeitä kilpailu-, verotai muita etuja annamme, täytyy muistaa, että kun jollekin annetaan, se on jossain määrin joiltain pois, jos halutaan pitää alueelliseksi verokertymistä kiinni. Silloin kärjistettynä toiselle yritykselle annettu tuki on joidenkin muiden yritysten kukkarosta ja samalla myös niiden henkilöstöltä pois. Samalla se on myös toiselta alueelta pois, kun toiselle annetaan. Kyllä tämä pitää tunnustaa, mutta siitä huolimatta täsmennetyt, tarkoin harkitut toimet alueellisen eriarvoisuuden ja epätasapainon poistamiseksi ovat joskus paikallaan. Minusta on ihan oikein, että tällaisista asioista vähän laajemmin ja analyttisemminkin keskustellaan eikä vain todeta, että olisi todella hyvä asia, kun saataisiin jollekin isolle alueelle jokin tuki.

Ed. Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitan, että asettelin sanani huonosti. En todellakaan tarkoittanut sitä, että pitäisi luoda pysyviä vuorottelutukiaisjärjestelmiä. Sitä en todellakaan tarkoittanut. Kysymyksen on siitä, että tämä hallitus laittoi pystyyn Itä-Suomi-työryhmän ja teki periaatepäätöksen. Näitten asioiden eteenpäin viemiseksi ja yhteisen hyvän edistämiseksi myös ed. Lahtela on tehnyt tässä asiassa lakialoitteen. Minun mielestäni se on erittäin ansiokasta ja sitä tulee viedä eteenpäin. En missään tapauksessa tarkoittanut sitä, että tässä ruvettaisiin jakamaan isoille alueille vuorotellen rahaa. Mutta pitää pystyä myös katsomaan mikä tilanne missäkin on, ja viimeiset bkt-luvut kertovat, että Itä-Suomessa on erittäin heikko tilanne.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Käytän korokkeelta, kun ehkä menee vähän yli kaksi minuuttia, mutta ei paljon.

Minusta tämän lakialoitteen merkitys ei nouse kovin suureksi. On sillä tietysti merkitystä, että tällainen porukka tästä keskustelea, mutta pelkään, että tämän kohtalo on hautua valiokunnassa sillä tavalla, että se sopivassa yhteydessä kaadetaan. Niinhän on käynyt tähän mennessä Itä-Suomi-työryhmän saman sisältöiselle esitykselle. Valitettavasti näin on ja tästä taitaa tulla enemmänkin ed. Lahtelan puoluepoliittinen manööveri, jolla halutaan hieman pestä kasvoja.

Minusta jo tässäkin keskustelussa suhtautuminen aluepolitiikkaan näyttää kaikki vaikeutensa. Jos katsomme aluepolitiikan historiaa, niin sitähan on toteutettu tietyllä tavalla. Ensimmäinen se oli valtion teollisuuden viemistä, joka oli erittäin tehokasta. Se on tavallaan nyt viety loppuun, kun laitokset on yksityistetty ja nämä kruununjalokivet on kylvetty toisaalle. Meillä ei nyt näytä olevan vastaavaa näköpiirissä samalla lailla eikä sille enää ole samalla tavalla tilaa.

Toinen keino on ollut erilaisten infrahankkeiden ajaminen, tiehankkeet, kunnallistekniikka, että kaikki edellytykset olisivat lähempänä samaa, mitä ovat olosuhteet täällä rintamailla. Tassattaisiin olosuhteita sillä tavalla, että liikenneyhteydet ym. olisivat kunnossa, miksei palvelutkin. Oikeastaan tämä aluepolitiikkahan on ollut myös sitä, että itse rakentamisella on luotu työllisyyttä. Tämäkin on jo aika paljon käytetty. Siinä ei ole enää hirmuisen paljoa tehtävissä sellaista, joka olisi suoraan työllistävää. On näitä tietenkin, jokin Oulujärven oikotie, joka muuttaa olosuhteita ja olisi suoraan työllistävä, mutta jostain syystä niitä ammutaan eri lailla alas.

Meillä on kaksi aika isoa kokonaisuutta, joista nyt jo täällä on keskusteltu. Ensimmäinen yritysalue. On kyllä harmi, että EU-rytäkässä ja muussa nämä tuomitaan ja nähdään pelkästään kielteinä. Onhan selvää, että kaikki tukeminen luo aina kielteistä. Mutta jos katsomme, mitä niillä saadaan aikaan, niin ei lievästi kilpailun vääristymää pidä niin kriittisesti katsoa, koska pääasiallisesti se aluepolitiikka, jota yritystuilla on tehty, vaikka sitä on arvosteltu kehitysalueilla jopa vieraisissa yrityksissä tai tiettyjen tukialueiden rajojen toisella puolella, on kyllä ollut tehokasta. Sillä on saatu tuloksia ja mielestäni sitä pitäisi edelleen pystyä käyttämään.

Toinen kokonaisuus, johon tämäkin aloite liittyy, olisivat verotukselliset helpotukset. Niitähan voi olla henkilöverotukseen tai yritysverotukseen, joita tässäkin on.

Mutta nämä ollaan nyt tyrmäämässä. Samalla, kun nämä molemmat tukimuodot tuomitaan,

menee lapsi pesuveden mukana eli silloin tavallaan nostetaan kädet pystyyn, ettei voi tehdä mitään. Mutta eihän näin pitäisi olla silloin, kun katsotaan yhteiskunnan kokonaisuutta ja esimerkiksi suurta muuttoliikettä, joka nyt on käynnistynyt ja jonka pahin ja tyypillisin esimerkki on Kainuu, josta prosentti väestöstä vuodessa lähtee liikkeelle. Nyt liikkeellä ei ole osoitetta, ei ole Ruotsia, ei ole työmarkkinoita pääkaupunkiseudulla, vaan tullaan työttömiksi asutuskeskustisiin. Kyllä me olemme jo täälläkin eduskuntatyössä kuulleet, minkälaiset vaikeudet näiden työttömien vastaanottaminen aiheuttaa. Me olemme kuulleet Vantaalta, että päiväkotitarve on rajusti lisääntynyt pääkaupunkiseudulla, samoin Oulussa. Ei tämä ole yhteiskunnan kokonaisedun kannalta edullista, ei vastaanottavalta eikä lähettävältä kannalta. Silloin pitäisi hyväksyä ja ottaa käyttöön uudelleen vanhoja aluepoliittisia keinoja tai kokonaan uusia aluepoliittisia keinoja.

Oikeastaan nyt kun tavallaan tämä Itä-Suomi-työryhmän esitys on tässä tyrmätty, niin kyllä pitäisi käydä tässä salissa — hallitus lienee keskuudessaan jo kättä vääntänyt — keskustelu siitä, minkälaisia keinoja me voimme ottaa käyttöön. Kyllä verotus kokonaisuutena olisi yksi keino. Ehkä se on yritysverotuksessa helpointa, mutta esimerkiksi työnantajan sivukuluissa tai muissa tällaisissa määräaikaista tai kohdennettuja kokeiluja pitäisi olla, koska muutenhan se on avuttomuuden osoittamista ja toteamista, että ei julkisen hallinnon toimenpiteillä ole mitään merkitystä. Kuitenkin kehitys kokonaisuuden kannalta menee pieleen. Eli ei ed. Uotilan kaltainen ajattelu, että kaikki tällainen tuki leimataan kerralla negatiiviseksi ja se on saanut tällaisen kaiun, saisi estää sitä, että otetaan uusia keinoja käyttöön.

Nyhtäen meille on oikeastaan jäänyt vain EU:n ohjelmaperusteinen aluepolitiikka, mihin sitten omakin aluepolitiikka on yrittänyt mukautua, tämä. Kyllä täytyy sanoa, että samaan aikaan tällä hallituksella on ollut tyly linja muilla politiikan tekemisen alueilla. Esimerkiksi Kainuussa suojelu on ollut raju aluetalouden leikkaaja, samoin kuntataloutta on kiristetty ja maaseutuun kohdistettu leikkauksia. Ei tällaisella ohjelmaperusteisella kehittämisellä ole edes teoriassa korvattavissa niitä menetettyjä tuotannollisia työpaikkoja, joita tällaisella olosuhteiden edistämällä voitaisiin aikaansaada. Olisi silloin pakko tunnustaa, että pitää olla astetta vahvempia ja astetta tehoavimpia keinoja käytössä.

Sen verran myönteisyyttä liittyy tähän ed. Lahtelan aloitteeseen, että se, että otetaan tällainen verotuksellinen keino ajettavaksi, on mitä suotavinta, mutta valitettavasti se on jäämässä tämän sateenkaarihallituksen toimenpiteissä taas aikomisen asteelle. Eihän tämä ole johtanut investointien osalta kuin muutamiin hankkeisiin. Jos verrataan edellisen hallituksen investointimääriä samalle alueelle, voi sanoa, että lisäarvoa ei oikeastaan tämä Itä-Suomi-työryhmä tuonut ollenkaan. Nyt samanlaista näytelmää ollaan näyttelemässä Pohjois-Suomessa. Toivoisin, että mahdollisesti sieltä tuleville hankkeille ei samalla tavalla kävisi.

Tähän kokonaisuuteen liittyy vielä ehkä tämänlainen ideologinen kysymys, että Itä-Suomen ajaminen tällaisenaan on otettu keinoksi siihen, että ajetaan tavallaan suuralueena koko Itä-Suomea ykkösvyöhykkeeseen. Minusta se taktisena on hyväksyttävissä, ja jos sillä maksimoidaan aluepoliittista tukea Suomeen, niin ok, mutta väärin on myös se, jos sitoutumalla pelkästään suuralueisiin samalla väistetään muiden huomionnassa asemassa olevien alueiden tukeminen Suomessa, esimerkiksi Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan; siellä on alueita, jotka olisivat tällä tavalla jäämässä sivuun. Ei ainakaan Kainuun bruttokansantuotteella voi tavallaan hyväksyä, että vaikkapa Kuopio vedettäisiin kurjuuteen mittareiden avulla ja he pääsisivät tähän ohjelmaan mukaan ja muut maakunnat jäisivät pois.

Minusta kuitenkin keskeisintä olisi, että aluepolitiikka säilyisi maakuntapohjaisena, maakunnallisesti johdettavana, kehittämisvastuu olisi siellä ja myös tarkastelukulma olisi maakunnallinen. Silloin toimenpiteet olisivat täsmäosuvia eivätkä haulikolla ampumista, niin kuin silloin, kun niitä suuralueella ollaan tekemässä. Sinänsä isollekin alueelle voisi olla tämän tyyppisiä esityksiä kuin tämä verohelpotus.

Ed. Viitamielinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen puheenvuoro oli sikäli hyvä, että se paljasti tietynlaisen ajatteluharhan, joka tässä aluepolitiikkakeskustelussa näköjään vallitsee yleisestikin.

Ed. Kemppainen luetteli erilaisia aluepoliittisia toimia ja jakoi ne neljään ryhmään: ensinnäkin valtionyhtiöiden sijoitukset eri alueille ja toiseksi liikenneinfrastruktuuripanostukset. Saimaan kanava muuten varmastikin on historian suurimpia liikenneinfrastrukturirakennuksia ja sattumalta juuri tehty helpottamaan

Itä-Suomea, eikä välttämättä niin kamalasti sekään edes aikanaan auttanut. Sitten hän sanoi yritystuista ja neljänneksi erilaisista verohelpotuksista.

Kaikkein merkittävin ja tehokkain aluepolitiikan muoto eli korkeakoulupanostusten alueellinen sijoittaminen jäi tästä pois. Tästä olen koko päivän halunnut puhua. Meidän täytyy pyrkiä tällä tavoin korkeakoulupolitiikan ja yritysten tuotekehityspanostusten lisäämisen kautta lisäämään Itä-Suomen omaa osaamista ja niitä vahvuuksia, joita siellä on nyt jo, eikä niinkään suuntautua siihen, että haetaan keinotekoisesti taloudelliseen ympäristöön helpotuksia.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan aluksi ed. Viitamiehelle voisi todeta, jotta nuo kaikki on tehtävä. Totta kai meidän pitää vahvuudet käyttää hyödyksi ja korkeakoulu yhdistää siihen, niin että tulee oikeita tuotteita ihan, ja korkeakoulu vahvistaa niitä ideoita oikeasti tavaroissa, tuotteissa, palveluissa.

Ed. Kemppainen totesi, että nykyinen sateenkaarihallitus on haudannut Itä-Suomi-työryhmän asiat kokonaan. Viime viikonloppuna ministeri Skinnari oli Joensuussa käymässä, ja luin hänen haastatteluaan sanomalehti Karjalaisesta, jossa hän totesi, jotta tällä hetkellä näyttää siltä, jottei tällaista vapaata poisto-oikeutta tulisi käyttöön. Kysyin häneltä eilen, mitä hän tarkoitti sillä lausumalla. Hän tarkoitti juuri sitä, että tällä hetkellä näyttää siltä, jolloin ed. Kemppaiselle voisi todeta, että ei se ajattelu ole kokonaan poissuljettu.

Mikäli ei tapahdu myönteisiä seikkoja, joita ilmeisesti odotellaan kaikkien näiden projektien ja EU-juttujen myötä, niin joko tämä hallitus tai tuleva, mikä hyvänsä se onkin, joutuu kyllä pohtimaan vakavasti niitä kaikkia nippeleitä ja nappeleita, millä voidaan edistää itäisenkin Suomen kehitystä. Yhtenä varmasti tulee tämä pohdittavaksi. Se ei ole minusta kokonaan pois-haudattu.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy ed. Viitamiehelle tunnustaa, että unohdin koulutuksen. Kyllä Oulun yliopiston perustaminen oli yksi komeimpia aluepolitiikan saavutuksia, ja varmasti myös Itä-Suomen korkeakoulut, vaikka eivät ehkä ole niin tehokkaita, ovat tärkeitä. Myös ammattikorkeakoulut ovat sellaisia. Kyllä on näin, että tieto on uutta pääomaa ja sillä aikaansaadaan kehitystä

ja se on uusi väline aluepolitiikassa. Mutta kun sitä käytetään myös normaalipolitiikassa ja esimerkiksi Tekesin rahoista 90 prosenttia menee Kehä III:n sisäpuolelle, tavallaan tieto toimii myös aluepolitiikkaa vastaan. Tässä on aikamoinen taistelu.

Kaikesta huolimatta puolustelisin tällamoista verotuksen helpotusta. Jos me olemme tumput suorina ja sanomme, että haittavaikutuksen takia me emme ota niitä käyttöön, niin kuin hallitus näyttää nyt tekevän, me annamme aseita pois ja sanomme, että jokin meille määräisi, EU tai muu. EU-maissa, joissa tehokkaimmin aluepolitiikka on toteutettu — Irlanti ja vastaavat — nimenomaan verotukselliset keinot ovat olleet tehokkaassa käytössä. Meillä on esimerkkejä siitä, että niitä voisi ottaa käyttöön myös Suomessa.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Äskeisen puheenvuoroni jälkeen sain vähän korvamaakeita salin ulkopuolella, kun oli tulkittu, että minä annan kovin vahvan tuen itäsuomalaisena kansanedustajana ed. Viitamiehen puheenvuorolle, joka puolestaan oli tulkittu hyvin yrittäjävastaiseksi. Näinhän ei tietenkään ole. Minä rohkenen edelleenkin seistä, vaikka häntä vähän puolustinkin muutamilta väitteiltä, Itä-Suomen työryhmän ajatusten takana ja rohkenen myös seistä tämän lakialoitteen takana, jonka olen itsekin allekirjoittanut tietäen kyllä sen, että tässä on ongelmia. Mutta minun suvaitsevaisuuteni erinomaisen hyvin kestää edustajien Viitamiehen, Kekkonen ja Uotilan puheenvuorot, jotka ovat lähestyneet asiaa vähän toiselta kantilta. Minusta on syytä ja erittäin terveellistä ja hyvä, että näitä asioita pohdiskellaan monelta kantilta. Luulisi niiden tulevan paljon paremmin käsitellyiksi ja meidän ymmärtämystämme lisääviksi.

Minusta tuntuu vähän siltä, että tässä kysymyksessä, kuka tämän lystin maksaa — valtio, veronmaksaja vai kuka — on hieman erilaisia käsityskantoja, joiden selvittämiseen en tässä ryhdy. Se vaatisi, että tulisi puhujakorokkeelle ja omia mielelmiään tästä asiasta lausuisi. Jätetään se toiseen kertaan, jos siihen tulee tilaisuutta.

Mutta mielestäni ed. Vehviläinen otti erinomaisen asian esille äskeisessä puheenvuorossaan, kun hän heitti ajatuksen, että itäsuomalaisen ei pitäisi lähteä mankumaan — tai mitä sanaa hän käytti — erityisiä etuja vain sen takia, että siitä olisi meille itäsuomalaisille etua. Kyllä meidän on nähtävä, aivan kuten hän tote-

si, että samalla kun Itä-Suomi nousee ja Itä-Suomi voi hyvin, sillä on myönteisiä vaikutuksia muuannekin Suomeen. Näinhän todellakin on, ja tämän tyyppisen ajattelutavan soisi kyllä leviävän erittäin paljon meidän omaankin keskuuteemme.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on käyty aika pitkälti itäsuomalaisen kesken. Minulle on hiukan yllättävää, että itäsuomalaiset ovat keskenään aika paljon erimielisiä niistä kehittämissuunnista ja kehittämistavoista, millä aluetta, tätä suurlääniä, pitää kehittää. Sen ymmärrän, että me länsisuomalaiset olemme varmasti aivan erimielisiä keskenämme siitä, mille alueille kehityspanoksia meillä pitäisi laittaa. Mutta ed. Mähönen sanoi yhden semmoisen asian, jonka allekirjoitan hyvin mielelläni. Ainakin ymmärsin hänet niin, että yhteistyö yli suurlääniä, yli maakuntien Väli-Suomessa, Pohjois-Suomessa, Keski-Suomessa, mitä nimitystä nyt käytetäänkin, on erittäin tärkeää. Varmasti on sillä tavalla, että jos Itä-Suomi pärjää hyvin, niin luultavasti pärjää Länsi-Suomikin hyvin.

Tässä on sanottu aivan oikein, että Itä-Suomi menettää raaka-aineita, menettää väestöä, menettää oppineita nuoria Etelä-Suomeen. Sama ongelma on Länsi-Suomen alueella.

Minun mielestäni Itä-Suomessa on tutkimuksista ja mielipiteistä päätellen ehkä yksi ongelma ollut se, että sieltä ei ole löytynyt riittävästi yrittäjiä, jotka olisivat polkaisseet pienyritystoimintaa liikkeelle. Nyt pelkään sitä, että jos Itä-Suomi saa ylivoimaisia vero- ja muita etuja muihin alueisiin nähden, se saattaa vetää sieltä yrittäjiä ja tavallaan köyhdyttää muita alueita. Toivottavasti näin ei tule käymään, mutta ennen kaikkea peräänkuulutan yhteistyötä.

Ed. Kemppainen toi varsin hyvin oman ajatukseni esille, että kun hehtaariyryssyllä ammutaan, tulee myös huonojen alueiden hyville seutukunnille tukea ja hyvien alueiden huonot seutukunnat jäävät ilman tukea.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Ilahduin tämän suuntaisesta aloitteesta, jossa pyritään löytämään ratkaisuja paikallisen aloitteellisuuden ja yritystoiminnan vauhdittamiseksi. Erityisesti ilahduin senkin vuoksi, kun tämän päivän työasiainvaliokunnassa sai taas läpielää niitä turhauttavia hetkiä, joissa pyritään työttömyydelle löytämään erilaisia jatkkeitä ja suojia. Otan esimerkkinä koulutusvakuutuksen, joka

hyvin suurella äänellä aikaansaatiin. Tämän vuoden budjettiin on varattu jopa lähes 650 miljoonaa tämän asian käyttöön, ja nyt hieman yli 300 pitkäaikaistyötöntä on löydetty tämän järjestelmän piiriin.

Mitä todella merkitsee se, että me lähdemme avaamaan reittejä, joissa luodaan uutta yritystoimintaa? Tässä suhteessa tämän tyyppinen aloite toivon mukaan saa myös hallituksen piirissä tukea, aloite jossa tunnustetaan se, että uuden yritystoiminnan aikaansaamisessa vaaditaan nykyistä rohkeampia alueellisia kokeiluja. Tässä mielessä nimenomaan verotusase on valtiotavallan käytettävissä. Tähän liittyy myös olennaisena se, miten maakuntien ja valtion vuoropuhelua lisätään näiden uusien kokeilujen esiin nostamiseksi.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Vielä halusin käyttää puheenvuoron siitä, että täällä monessa puheenvuorossa on käytetty aluepolitiikan vastustamisen tai kyseenalaistamisen välineenä sitä väitettä, että jos on joku etu, olipa se veroetu tai muu, on pois joltakin toiselta. Minusta näin ei ole silloin, kun yhteiskunta hallitusti aluepoliittisia etuja käyttää, vaan se on yhteiskunnan kokonaisedun kannalta tärkeää.

Itse tunnustan ja äskeisessäkin puheenvuorossa totesin, että totta kai tuki on kyseenalaista ja vääristää, mutta jos olosuhteet ovat huonommat jollakin alueella, ei niitä millään muulla konkreettisesti tasoiteta kuin jollakin tuella. Kyllä ne ovat rajallisia kaikki nämä olosuhteisiin perustuvat parannukset ja tällaiset muut toimenpiteet, joista ohjelma-perusteinen aluepolitiikka on esimerkkinä, koska eipä se tehoa tässä tilanteessa.

Ehkä tämä keskustelu on nähtävä sellaisenaan terveenä: Kun tosiaan tämän hallituksen aluepolitiikka on huonosti tehonnut, on hyvä, että tämän tyyppisiä aloitteita viedään eteenpäin myös tällä eduskunnan tasolla.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lahtelan lakialoite varmasti sinänsä on ihan oikean suuntainen ja hyvä, mutta tietenkin tässä sopii ihmetellä, miksi hallitus ei ole tuonut vastaavia esityksiä, joilla nimenomaan aluepolitiikkaa ja ennen kaikkea maakuntien asemaa tehostettaisiin ja parannettaisiin. Kyllä tästä voi tehdä sen johtopäätöksen, että hallitus, nimenomaan nyt näin laajapohjainen hallitus, on epäonnistunut, eikä se ole pyrkinyt ongelmia poistamaan.

On monta työryhmää kyllä ollut Itä-Suomen hyväksi ja varmasti vilpittömästi on yritetty töitä tehdä, mutta konkreettiset esitykset ovat puuttuneet.

Kyllähän niin on, että maakuntien yhteistyötä tarvitaan. Heikkoja alueita on myöskin Länsi-Suomessa. Toisaalta jos ajatellaan sitä, miten tukipolitiikkaa tässä maassa on harjoitettu, otan vain oman maakuntani Etelä-Pohjanmaan liiton alueen ja myöskin Pohjanmaan liiton alueen. Kai nimenomaan nämä maakunnat ovat saaneet ja myöskin Keski-Pohjanmaa suhteessa vähiten valtion tukimarkkoja. Mielestäni pitäisi kaikille maakunnille luoda periaatteessa samat mahdollisuudet. Sitten loppu johtuu siitä yrittäjyydestä, mitä sieltä löytyy. Kyllä niin on tietenkin, että jos yhteisiä verovaroja kerran annetaan, pitää myös oma-aloitteisuutta ja yrittäjyyttä löytyä. En olenkaan sano, ettei sitä Itä-Suomessa ole, mutta kyllä kaikilla maakunnilla pitäisi olla tasavertaiset mahdollisuudet yrittäjyyden edellytysten parantamiseen.

Todella ihmettelen sitä, että hallitushan voisi tätä korjata, ettei ed. Lahtelan tarvitsisi lakialoitteita tehdä. Tietenkin se on kansanedustajan oikeus ja on hyvä, että Itä-Suomen edustajat ovat yhteisesti tällaisen lakialoitteen takana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 29 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 16/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys valtion lyhyiden palvelusuhhteiden eläketurvaa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 219/1997 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 24/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys 175/1997 vp
 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 25/1997 vp
 Lakialoite 57/1996 vp, 64, 107/1997 vp
 Toivomusaloite 268, 282/1995 vp, 201/1996 vp, 261/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys laiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 151, 224/1997 vp
 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 26/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 17.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

